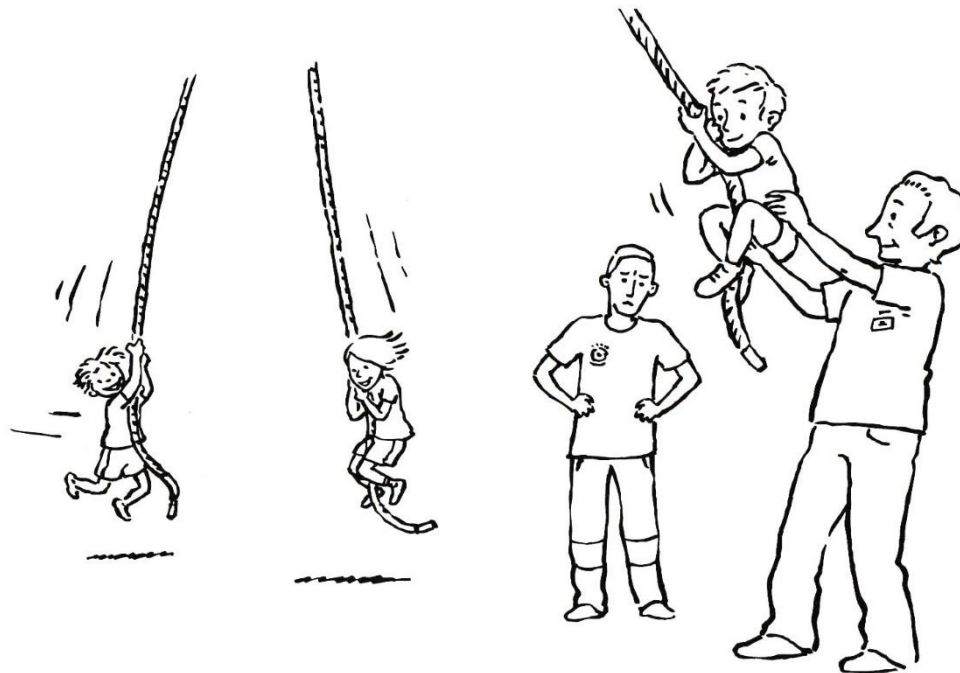

3 TOT 6 JAAR

Een sporthalmedewerker komt aan het kruis van een jongetje tijdens het touwzwaaien.

©Sensoa

Tijdens een naschoolse sportactiviteit in de gymzaal van een school leren kleuters touwzwaaien. Ze amuseren zich kostelijk en vragen aan de lesgever om 'te duwen' zodat ze hoger en verder kunnen slingeren. Een medewerker van de sporthal komt spontaan een handje helpen. Hij trekt eerst de kinderen met het touw naar achteren en tilt hen dan met zijn hand in hun kruis zo hoog mogelijk op om ze vervolgens los te laten. De kinderen laten dit begaan. De sportbegeleider kijkt bedenkelijk, het is immers niet de eerste keer dat dit gebeurt. De zaalwachter werd hier reeds op aangesproken.

**SITUATIE
5**

THEORIESTUKJE

7: Aanrakingen in de sport

TOESTEMMING

—

VRIJWILLIGHEID

—

GELIJKWAARDIGHEID

—

CONTEXT

—

ONTWIKKELING

—

ZELFRESPECT

—

MEEWEEGFACTOREN

Intimiteit: ingrijpende (seksuele) aanraking
Besef: besef van welke aanrakingen wel
en niet oké zijn
Herhaling: Meermalig

De kinderen reageren niet zichtbaar op deze situatie, maar veel kinderen van 3 tot 6 jaar zijn te jong om te beseffen dat deze situatie niet oké is. Ze geven er geen **toestemming** voor, en komen niet op **vrijwillige** basis in deze situatie terecht. De zaalwachter staat boven de kinderen. Er is geen sprake van **gelijkwaardigheid**.

Het probleem hier is dat de manier van 'helpen' verder gaat dan wat nodig is. Binnen een sportcontext zijn sommige instructiegerelateerde aanrakingen (zoals hulp aan de onderrug om te helpen zwaaïen) noodzakelijk, maar een aanraking in het kruis is absoluut niet noodzakelijk en is dus niet gepast in deze **context**. Van een volwassene mag worden aangenomen dat hij kan inschatten of dit gedrag oké is of niet, bovendien werd hij er al op aangesproken (herhaling/besef). Hij kent dus de geldende en moet weten dat dit gedrag niet kan. De intimiteitsnorm van de jongeren wordt hier overschreden (**ontwikkeling**). Of de kinderen er al dan niet een probleem mee hebben, is niet relevant. Kinderen in aanraking brengen met foutief gedrag op zo'n jonge leeftijd, geeft hen een verwarrend beeld van wat gepast en niet gepast is. Dat tast hun weerbaarheid aan. Als begeleider zal je een slechte naam krijgen en zullen er al snel geruchten verspreid worden (**zelfrespect**).

REACTIE

NAAR DE INITIATIEFNEMER/PLEGER

Als sportbegeleider kan je de zaalwachter duidelijk maken dat er grenzen zijn aan de manier waarop je een kind mag helpen en dat het niet gepast is om het kind aan te raken aan het kruis of andere intieme delen. Maak duidelijk dat dit gedrag niet kan en waarom. De ernst/verontrusting wordt groter wanneer de zaalwachter weinig probleembesef of inzicht toont. Maak concrete afspraken en volg deze nauwgezet op, verhoog bijvoorbeeld het toezicht tijdelijk.

Daarnaast is het belangrijk dat de begeleider dit incident meldt aan de aanspraakpersoon integriteit/vertrouwenscontactpersoon binnen de organisatie zodat het handelingsprotocol kan worden opgestart. Aangezien de feiten zich meermaals voordoen (of hebben voorgedaan) is dit een zwarte vlag en kan het noodteam/bestuur beslissen effectieve maatregelen te nemen (bv. schorsing).

Licht de zaalwachter in dat de ouders op de hoogte zullen worden gebracht.

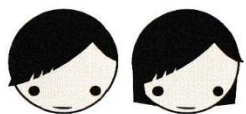
NAAR DE BETROKKENE

Kinderen weten niet altijd wat de grens is en wanneer deze wordt overschreden, zeker niet als het door volwassenen gebeurt. De betrokkene is te jong om te beseffen dat over de grens wordt gegaan. Daarom is het belangrijk om reeds aan kleine kinderen aan te leren dat sommige zones privé zijn en dat niemand in de sportclub daar aan hoeft te komen. Grenzen en normen van privacy meegeven, ook in de sportsector, is belangrijk voor de goede ontwikkeling van kinderen.

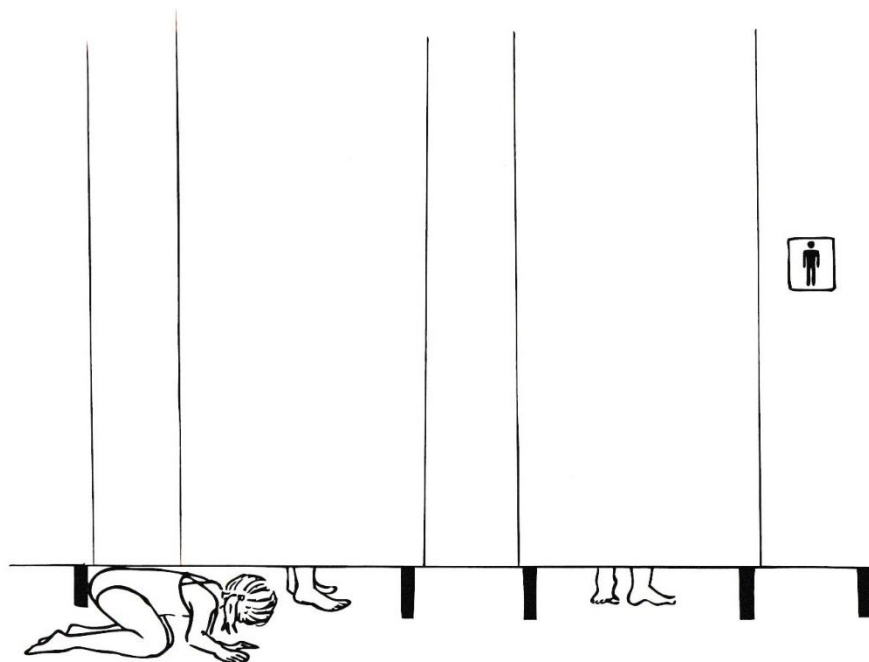
NAAR DE OUDERS

Leg ouders uit wat er gebeurd is en welk gevolg de club er aan heeft gegeven.

3 TOT 6 JAAR

Een meisje gluurt onder een kleedkamerhokje door.

©Sensoa en Garant – uitgevers

Tijdens het omkleden na het zwemmen, gluurt een meisje (4 jaar) onder de deur van een kleedhokje door.

SITUATIE
23

THEORIESTUKJE

16: Leeftijdverschillen en seksuele ontwikkeling

TOESTEMMING

–

VRIJWILLIGHEID

–

GELIJKWAARDIGHEID

(–)

CONTEXT

–

ONTWIKKELING

+

ZELFRESPECT

+

MEEWEEGFACTOREN

Besef: Geen besef

Peuters en kleuters zijn van nature nieuwsgierig. Lichamelijkheid en seksualiteit vormen een ideaal oefenterrein voor die nieuwsgierigheid. In de loop van hun ontwikkeling veranderen de prikkels van hun nieuwsgierigheid. Peuters en kleuters vertonen grote interesse in de manier waarop hun lichaam en dat van anderen in elkaar zit. Ze verkennen. Ze kijken bijvoorbeeld stiekem door openstaande deuren van de wc, bad- of slaapkamer om na te gaan of ze er hetzelfde uitzien als andere kinderen. Vanaf een jaar of vier stellen kinderen vast dat volwassenen het soms moeilijk vinden om hun vragen te beantwoorden. Daarom proberen ze het tekort aan kennis bij hun leeftijdsgenoten in te vullen. Dat begint voorzichtig. Jongetjes kijken bijvoorbeeld zonder aanraken hoe meisjes plassen en omgekeerd. Het gedrag maakt deel uit van hun **ontwikkeling**. Bovendien is het meisje 4 jaar en zich totaal niet bewust van de grenzen waaraan ze zich zou moeten houden. Maar aangezien de persoon in het hokje niet weet dat hij/zij begluurd wordt, kan er geen sprake zijn van **wederzijdse toestemming, gelijkwaardigheid en vrijwilligheid**. Gelijkwaardigheid is hier wel minder van belang want het gedrag is voor het meisje niets seksueels. Aangezien iemand begluren nooit gepast is, is zo'n situatie voor geen enkele **context** oké. Het **zelfrespect** van het meisje wordt hier niet geschaad aangezien het gaat om onschuldig gluren uit nieuwsgierigheid en niet met andere bedoelingen.

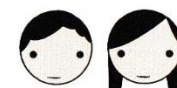
Het kan ook dat een jongen onder de deur van een hokje door gluurt. In de realiteit zijn het vaak groepjes kinderen die gluren. Dit maakt op zich niets uit. De situatie blijft geel.

REACTIE

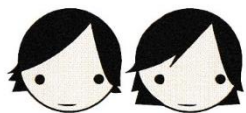
NAAR DE INITIATIEFNEMER/PLEGER

Het meisje is nog volop in de fase dat ze grenzen aftast en op die manier leert wat wel en wat niet door de beugel kan. Je kan het meisje **afleiden** door te vragen of ze al klaar is om naar het zwembad te gaan. Aangezien het meisje haar grenzen nog moet leren kennen, is het goed dat je haar **gedrag benoemt, en uitlegt** waarom gluren ongepast is.

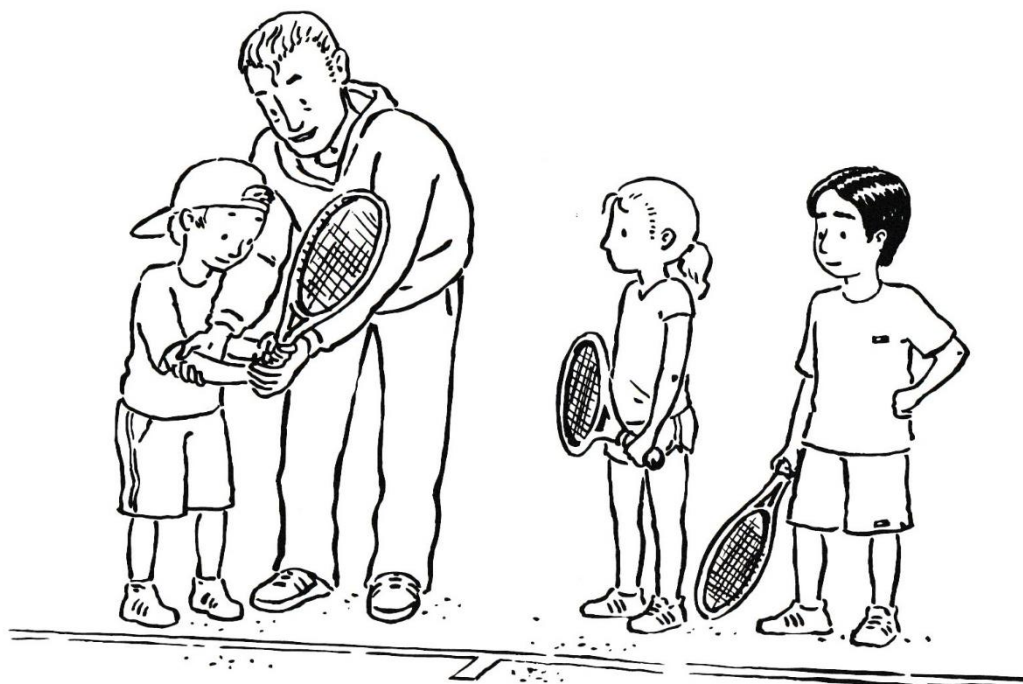
NAAR DE BETROKKENE(N)

Als je merkt dat er een meisje onder jouw hokje heeft gegluurd, is het goed dit te communiceren naar de sportbegeleider of ouders. Op die manier bewaak je jouw privacy.

7 TOT 11 JAAR

De sportbegeleider leert de backhandbeweging aan.

©Sensoa

Tijdens een tennisles leert de sportbegeleider de backhandbeweging aan bij kinderen tussen 7 en 11 jaar oud. Hierbij is fysieke aanraking en ondersteuning nodig.

SITUATIE
4

THEORIESTUKJE

7: Aanrakingen in de sport

TOESTEMMING

+

VRIJWILLIGHEID

+

GELIJKWAARDIGHEID

(-)

CONTEXT

+

ONTWIKKELING

+

ZELFRESPECT

+

MEEWEEGFACTOREN

Mate van intimiteit: lichte aanraking, niet op intieme plaatsen

Besef: De begeleider kan aan sommige kinderen zien dat ze dit vervelend vinden

Bij het aanleren van technieken kan het nodig zijn om de sporter de techniek via fysieke ondersteuning (tactiel) aan te leren. Het is goed om de sporters uit te leggen wat er zal gebeuren en dat je daarbij een arm of ander lichaamsdeel zal aanraken. Vraag duidelijk of dat oké is (**toestemming**). In vele sporten zijn sportgerelateerde aanrakingen en lichamelijk contact met de sportbegeleider noodzakelijk (**sportcontext**) om de veiligheid te garanderen, een techniek aan te leren of de sporter vertrouwen te laten opbouwen (bv. assistentie bij het skiën, salto's maken in gymnastiek). Het is goed dat de sporter dat vooraf beseft en de kans krijgt om eventueel aan te geven dat zulke aanrakingen een probleem vormen. In deze situatie wordt de jongere niet gedwongen en kan hij op elk moment aangeven dat de situatie niet oké is (**vrijwilligheid**). Er worden geen intimiteitsnormen overschreden (**ontwikkeling**).

Een sportbegeleider moet er zich steeds van **bewust** zijn dat hij zich in een hiërarchische relatie tot de sporters bevindt (**gelijkwaardigheid**). In dit concrete geval speelt de ongelijkwaardigheid een minder grote rol omdat het gaat om een functionele aanraking die vereist is voor het leren van de handbackbeweging. Er is geen sprake van eventuele nadelige gevolgen voor de sporter (wat deelname aan wedstrijden of positie in een team betreft), mocht het leerproces niet succesvol zijn. Daarom is het criterium gelijkwaardigheid in deze situatie minder van belang. Het **zelfrespect** wordt hier niet beschadigd.

REACTIE

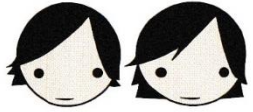
NAAR DE INITIATIEFNEMER/PLEGER

Leg als sportbegeleider je instructie goed uit en geef aan waarom je deze aanrakingen zal doen. Bij het begin van een lessenreeks of een seizoen kan je al toelichten dat er bepaalde aanrakingen moeten gebeuren, en kan je ook de ouders informeren. Bij een onopzettelijke, verkeerde beweging bied je jouw excuses aan.

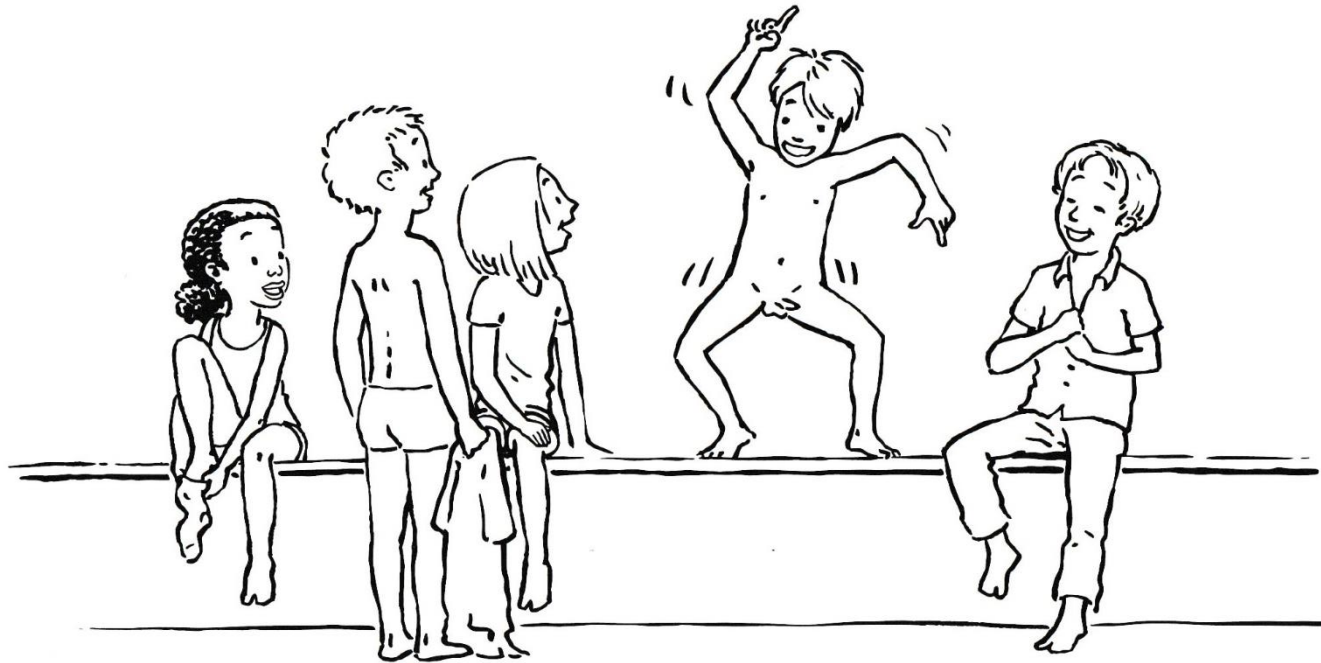
NAAR DE BETROKKENE(N)

Durf aan te geven wanneer je je ongemakkelijk voelt of wanneer je de begeleiding van een beweging niet begrijpt.

7 TOT 11 JAAR

Een jongetje zwiert met zijn piemel in een gemengde kleedkamer.

©Sensoa

In een gemengde kleedkamer maken kinderen van 7 jaar zich klaar voor de training. Eén van de jongens gaat op een bankje staan, danst naakt en roept: "Kijk eens hoe mijn piemel zwiert!". Iedereen vindt dit wel stoer en leuk.

SITUATIE
8

THEORiestukje

17: Neiging tot preutsheid bij kinderen en jongeren rond omkleden, naaktheid en privacy.

TOESTEMMING

+

VRIJWILLIGHEID

+

GELIJKWAARDIGHEID

+

CONTEXT

+

ONTWIKKELING

+

ZELFRESPECT

+

MEEWEEGFACTOREN

Mate van intimiteit: lichte aanraking, niet op intieme plaatsen

Besef: De begeleider kan aan sommige kinderen zien dat ze dit vervelend vinden

De kinderen hebben allemaal dezelfde leeftijd en ontwikkelingsfase (**gelijkwaardigheid**). Er wordt niet expliciet om toestemming gevraagd, maar je kan in deze situatie gerust wegstijgen, je verder omkleden of de kleedkamer verlaten, waardoor deze situatie niet strijdig is met de criteria **toestemming** en **vrijwilligheid**. Dat kinderen van 7 jaar hun lichaam willen ontdekken en dat met anderen willen delen, past bij hun **ontwikkeling** (zie normatieve lijst). De sportclub is één van de plaatsen waar ze dit kunnen (en zullen) doen (**context**). Dat gebeurt nu eenmaal op die leeftijd en daar is op zich niets fout mee, zolang alle betrokkenen zich hier goed bij voelen. Het gaat hier over naakt zijn en zich tonen, niet over intiem seksueel gedrag (wat meer privacy vergt, zie steekkaart 7). Omdat de jongen zelf kiest voor dit gedrag, en de andere sporters er geen aanstoot aan nemen, is zijn **zelfrespect** hier niet in gevaar.

Als de situatie zich herhaaldelijk voordoet, kan ze evolueren naar een **gele vlag**. Vaak stopt dit experimenteelgedrag vanzelf. Soms moet er toch bijgestuurd worden. Kinderen kunnen dit al grappend aan de ouders vertellen, maar zo kan je ook vragen uit die hoek krijgen over wat er gebeurt in de kleedkamers. Het is duidelijk dat zulk gedrag vanaf een bepaalde leeftijd minder gepast is, zeker in een gemengde kleedkamer. Kinderen laten niet altijd merken dat ze iets niet leuk vinden. Blijf dus waakzaam als begeleider. Bekijk vanaf wanneer een gescheiden kleedkamer voor meisjes en jongens wenselijk is. De richtlijn die Centrum Ethiek in de Sport voorschrijft staat op 8 jaar. Vanaf de leeftijd van 8 jaar worden gescheiden kleedkamers aangeraden. Verder wordt aangeraden om kinderen met meer dan 3 jaar leeftijdsverschil zich niet samen te laten omkleden. De concrete richtlijn is te vinden in de handleiding "17. *Tendens tot preutsheid bij kinderen en jongeren rond omkleden, naaktheid en privacy*".

REACTIE

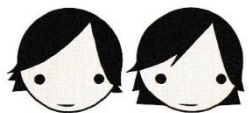
NAAR DE INITIATIEFNEEMER/PLEGER

Bij een groene vlag moet je niet reageren, maar ga goed na of de situatie inderdaad groen is. Als je als sportbegeleider hoort dat er veel plezier is in de kleedkamer, kun je het beste nadien eens informeren wat er gebeurt is, of iedereen dat oké vond. Het is belangrijk dat de begeleider niet overreageert.

NAAR DE BETROKKENE(N)

Het gedrag van de jongen of de plaats waar het zich voordoet is geen probleem, zolang iedereen zich maar comfortabel voelt bij de situatie. Als je vermoedt dat iemand het toch moeilijk heeft met de gang van zaken, bekijk dan of het geen tijd wordt voor aparte kleedkamers voor de jongens en voor de meisjes. Als één van de andere jongens de situatie ongemakkelijk vindt, vraag dan aan het dansertje om in het vervolg geen show meer op te voeren in de kleedkamer (zonder er verder een groot probleem van te maken).

7 TOT 11 JAAR

Een jongen wordt gedwongen om de penis van zijn sportbegeleider aan te raken.

©Sensoa

Een jongen van 11 jaar jocht regelmatig na de training met zijn sportbegeleider naar huis. Plots stopt de sportbegeleider in het bos en vraagt aan de jongen om zijn penis vast te pakken. De jongen loopt snel weg.

**SITUATIE
10**

THEORIESTUKJE

- 4: Signalen van seksueel misbruik
- 5: Wat is seksuele dwang?
- 9: Grooming
- 10: Vijf regels voor een goede reactie bij seksueel misbruik

TOESTEMMING

--

VRIJWILLIGHEID

--

GELIJKWAARDIGHEID

--

CONTEXT

niet van toepassing

ONTWIKKELING

--

ZELFRESPECT

--

MEEWEEGFACTOREN

Intimiteit: Ingrijpend seksueel contact
Signalen slachtoffer: Angst
Besef: Weet dat de ander schade wordt toegebracht

Dit is duidelijk een zwarte vlag. Het gaat om een volwassen sportbegeleider die de minderjarige sporter dwingt om seksueel gedrag te stellen (**gelijkwaardigheid**). Dit is totaal ongepast. Er mag en moet van hem verwacht worden dat hij dit niet aan kinderen vraagt (**ontwikkeling**). Dit gedrag past in geen enkele situatie of omgeving (**context**). Dit gedrag leidt tot zware juridische gevolgen (**zelfrespect**). Het kind geeft uiteraard geen **toestemming** en wordt gedwongen (**vrijwilligheid**), hij is angstig.

Het komt vaak voor dat een volwassen pleger eerst vertrouwen inwint en een relatie opbouwt met een slachtoffer, en pas daarna, stap na stap, seksuele toenadering zoekt. Dit proces wordt 'grooming' genoemd. Grooming kan ook online gebeuren.

Let op! Interesseer je als ouder voor de contacten die je kind heeft binnen de sportorganisatie. Zorg dat je de context kent. Buiten de training is er vaak nog contact tussen een sportbegeleider en een sporter (bv. voor vervoer naar de training, een individueel gesprek...). Dat is op zich niet per se problematisch. Maar als een sportbegeleider systematisch één-op-één-contact zoekt of met je kind een "speciale band" heeft, is dit wel een situatie waar waakzaamheid geboden is. Spreek hier open over met je kind en controleer geregeld of hij/zij het contact met de sportbegeleider oké vindt.

REACTIE

NAAR DE INITIATIEFNEMER/PLEGER

Zwart gedrag vereist een directe aanpak. Als bestuurder moet je zeker **reageren, verbieden** en de juiste **maatregelen** nemen om onmiddellijk de veiligheid te garanderen (bv. voorlopige schorsing). Het is raadzaam om bij de politie **aangifte** te doen. Als er meer (juridische) duidelijkheid is over de zaak kan de aanspreekpersoon integriteit/ vertrouwenscontactpersoon de zaak verder opvolgen.

NAAR DE BETROKKENE

Bij een situatie waarin je je onveilig voelt, reageer je het beste zo kortdurend mogelijk. Je moet zo snel mogelijk veiligheid opzoeken bij andere personen. Dit kan door naar anderen toe te lopen of door de aandacht van omstanders te trekken. Meld thuis of bij een aanspreekpersoon integriteit/ vertrouwenscontactpersoon binnen de sportorganisatie wat er gebeurd is. Jij bent niet verantwoordelijk voor of schuldig aan het foute gedrag van de begeleider.

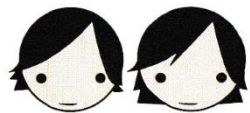
Het is belangrijk te proberen om rustig met het kind te praten, zonder paniekerig te reageren. Bij deze situatie moet je als ouder, bestuurslid of sportbegeleider terechtkunnen bij een aanspreekpunt integriteit/ vertrouwenscontactpersoon van de sportorganisatie om dit te melden en voor steun, hulp en advies.

NAAR DE OUDERS

Besprek met de betrokkene dat je de ouders zal inlichten over de gebeurtenis. Licht de ouders in of laat het aanspreekpunt integriteit/ de vertrouwenscontactpersoon contact opnemen.

Leg de acties die de club zal ondernemen uit aan de ouders en peil naar hun bijkomende verwachtingen. Verwijs de ouders door naar de aanspreekpunt integriteit/ vertrouwenscontactpersoon. Die kan vrijblijvend informatie geven over de hulpverleningsmogelijkheden en de mogelijkheid tot het indienen van een klacht.

7 TOT 11 JAAR

Een sportbegeleider troost een jonge turnster en houdt haar daarbij extra lang op schoot.

©Senseoa

Het jonge meisje weent nadat een oefening op wedstrijd niet is gelukt zoals ze had gehoopt. De sportbegeleider neemt het kind dan op schoot om haar te troosten. Ook nadat het kind is gestopt met wenen houdt hij haar op schoot en neemt hij haar in zijn armen. Ze laat dit gebeuren.

**SITUATIE
12**

THEORiestukje

7: Aanrakingen in de sport

11: De sportbegeleider in een lastig parket

TOESTEMMING

+

VRIJWILLIGHEID

+ / -

GELIJKWAARDIGHEID

-

CONTEXT

+

ONTWIKKELING

+ / -

ZELFRESPECT

+

MEEWEEGFACTOREN

Intimiteit: lichte aanraking

DE VLAG

Wanneer kinderen van die leeftijd behoefte hebben aan troost, kan het kind op schoot nemen een goed idee zijn. Een knuffel of omhelzing kan daarbij ook, maar dat gebaar mag nooit beklemmend zijn of langer duren dan nodig. Zodra het kind autonoom kan functioneren hoeft dat niet meer. Sommige kinderen kunnen niet altijd goed aangeven of ze een situatie of bepaald gedrag oké vinden. Vaak is het onduidelijk of er sprake is van **toestemming**. In deze situatie heeft het turnstertje behoefte aan troost en past het in de **ontwikkeling** om als begeleider troost te bieden, ook via aanrakingen. Maar de aanrakingen mogen de intimiteitsnorm en persoonlijke normen niet overschrijden. Hou er als begeleider rekening mee dat kinderen vaag kunnen zijn over hun grenzen. Het is niet omdat ze dit laat gebeuren, dat ze zich hier ook prettig bij voelt. Een sportbegeleider moet altijd beseffen dat hij of zij zich niet in een **gelijkwaardige** positie bevindt, wegens het leeftijdsverschil en de hoedanigheid als begeleider. Je kweekt vaak een vertrouwensband met je pupil, of sommige kinderen zien in jou een vader- of moederfiguur. Baken dus ook zelf je eigen grenzen af. In deze situatie geeft het kind geen duidelijke grenzen aan en moet de begeleider inschatten wanneer het troosten lang genoeg heeft geduurd. Het kind moet er ook op elk moment voor kunnen kiezen om van de schoot af te gaan (**vrijwilligheid**). Door het kind langdurig te omarmen, kan je dit beletten.

REACTIE

NAAR DE INITIATIEFNEMER/PLEGER

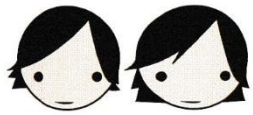
Zeg als bestuur dat het goed is dat hij de kinderen troost, maar geef aan dat dit niet langer hoeft te duren dan nodig. Het is ook beter dat een begeleider hier geen automatisme van maakt. Als het initiatief van de jongere komt, kan de begeleider daarop ingaan. De relatie mag warm, begrijpend en menselijk zijn, maar moet wel professioneel blijven. Je bent in de eerste plaats een sportbegeleider en geen knuffeldier. Maak de sportbegeleider duidelijk dat troosten ook op andere manieren kan: door te praten, empathie te tonen, te coachen of te motiveren.

Vraag hem of hij bereid is om er op een andere manier mee om te gaan, op die manier peil je het probleeminzicht.

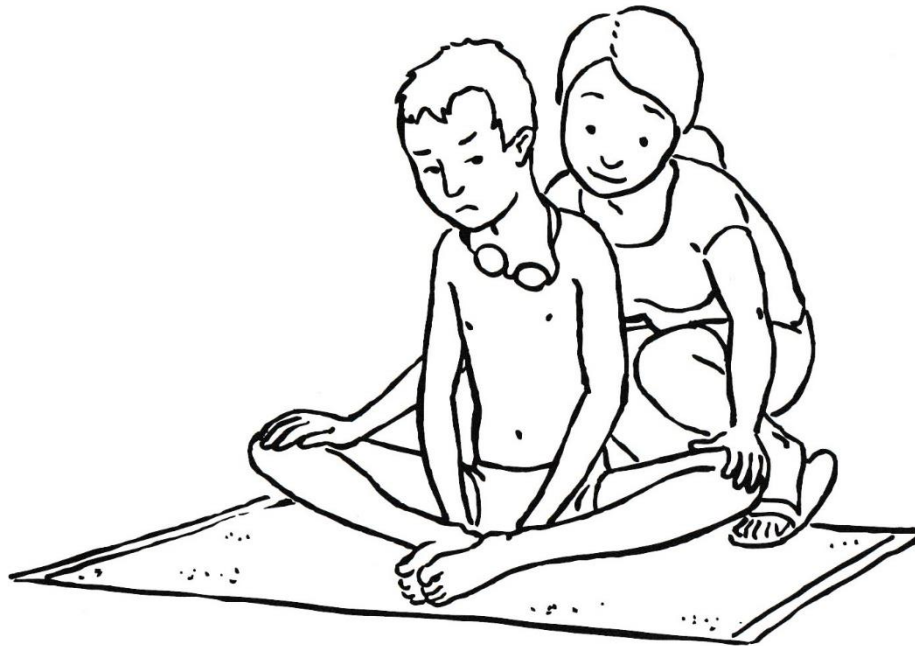
NAAR DE BETROKKENE

Als kind moet je jezelf goed voelen in de sport en moeten je persoonlijke grenzen op het vlak van intimiteit gewaarborgd blijven. Je moet ook beseffen dat de fysieke band met ouders en begeleiders anders is. De sporter moet gestimuleerd worden om zijn/haar grenzen aan te durven geven, en moet hiervoor terecht kunnen bij de aanspreekpersoon integriteit (API) of de vertrouwenscontactpersoon (VCP).

7 TOT 11 JAAR

De sportbegeleidster begeleidt een stretchbeweging aan de knieën van een jongen. Hij vindt dit niet leuk.

©Sensoa

Na een training voor de tienjarige zwemmers zijn er nog enkele stretchoefeningen die per twee moeten uitgevoerd worden. Een jongen (10 jaar) blijft alleen over en de sportbegeleidster doet de oefeningen met hem. Hij schrikt, vindt de aanrakingen van de begeleidster niet leuk en maakt dit ook duidelijk.

SITUATIE
17

THEORiestukje

7: Aanrakingen in de sport

TOESTEMMING

–

VRIJWILLIGHEID

–

GELIJKWAARDIGHEID

(–)

CONTEXT

+

ONTWIKKELING

+

ZELFRESPECT

+/-

MEEWEEGFACTOREN

Intimiteit: lichte aanraking

Signalen slachtoffer: vervelend, geen angst

De sportbegeleidster doet sporttechnisch wat ze moet doen. Ze heeft echter niet afgetoetst of de jongen zich helemaal comfortabel voelt bij deze sportgerelateerde aanraking (intimiteit). Hij geeft geen impliciete of expliciete **toestemming** en gaat niet uit **vrije wil** in op de hulp van de sportbegeleidster. Door het hiërarchisch verschil is er geen **gelijkwaardigheid**. Aangezien het hier niet over een seksuele handeling gaat, is het criterium gelijkwaardigheid minder van belang in de beoordeling naar de vlag. In de **context** van sporttraining is het niet uitzonderlijk dat er per twee gestretcht wordt. De jongen blijven blootstellen aan aanrakingen terwijl hij dit niet wil, kan nadelig zijn voor het **zelfrespect** van de begeleidster: ook al heeft ze alleen maar goede bedoelingen, het is goed om aanklachten te allen tijde te vermijden. De situatie is “geel”, een “let op” signaal, omdat de jongen een lichamelijke handeling ondergaat die hij niet verwacht had en duidelijk ook niet wil. Kondig aan wat je gaat doen en geef sporters de gelegenheid geeft om hierop te reageren. Die reactie kan expliciet zijn (“ik wil dit liever niet”), of impliciet (non-verbale signalen). Dat hoeft niet bij elke sportgerelateerde aanraking te gebeuren, het kan ook bij het begin van het seizoen of een nieuwe lessenreeks. Als een sporter een probleem heeft met een functionele aanraking, kun je eventueel een alternatief voorstellen. Als de begeleider alle regels respecteert en een jonge sporter blijft een probleem hebben met noodzakelijke sportgerelateerde aanrakingen, kan het raadzaam zijn om dit even binnen de club of met de ouders af te stemmen. Samen kan je dan een oplossing zoeken en alternatieve methodes zoeken. Of misschien moet je uiteindelijk tot de conclusie komen dat de jonge sporter beter een andere sport of hobby kan kiezen waarbij dergelijke aanrakingen niet nodig zijn.

REACTIE

NAAR DE INITIATIEFNEMER/PLEGER

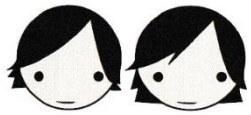
Leg de sporter vooraf uit waarvoor een bepaalde aanraking dient en geef hem of haar de kans toestemming te geven of zich te verzetten. Ga dat ook na voor aanrakingen tussen jonge sporters onderling. Wees alert voor signalen. Voor (jonge) kinderen is het niet gemakkelijk om een sportbegeleidster te zeggen dat hij een aanraking liever niet wil. Let dus ook op non-verbale signalen zoals een kind dat verkrampd of plotseling stil wordt. Als de sporter op welke manier dan ook aangeeft een probleem te hebben met een aanraking, kun je als sportbegeleider een alternatief voorzien (bv. per drie of alleen). Stimuleer als bestuur een open en transparante communicatie bij de sportbegeleiders omtrent sportgerelateerde aanrakingen die inherent zijn aan de sport.

Let op! Dwing een kind of jonge sporter nooit om iets te ondergaan, ook niet als die handeling functioneel of noodzakelijk is. Als ook redelijke alternatieven als onaangenaam worden ervaren, houdt de training op voor het kind. Het is beter dat een kind niet traint, dan dat het een handeling ondergaat tegen zijn wil. Bespreek dit dan binnen de club en met de ouders.

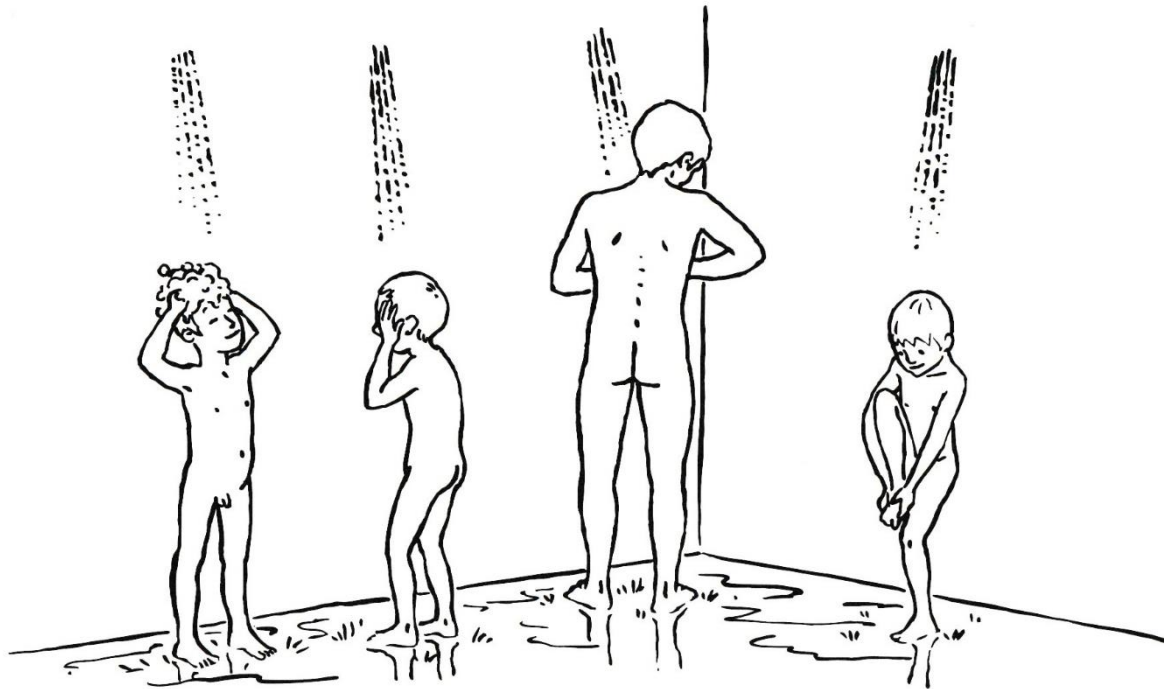
NAAR DE BETROKKENE

Als er een oefening is waarbij de aanraking voor jou te ver gaat, kun je dat tijdens of na de oefening melden. Probeer samen met deze of een andere sportbegeleider een oplossing te vinden.

7 TOT 11 JAAR

De sportbegeleider neemt samen met de jonge sporters een douche.

©Sensoa

Door de drukke bezetting van de sporthal kan de club maar één kleedkamer gebruiken. Na de training van de 7- tot 11-jarigen neemt de sportbegeleider daarom samen met de jongens een douche. De jongens lijken er geen aanstoot aan te nemen.

**SITUATIE
18**

THEORiestukje

2: Risicofactoren specifiek voor sport
11: De sportbegeleider in een lastig parket
17: Tendens tot preutsheid bij kinderen en jongeren rond omkleeden, naaktheid en privacy

TOESTEMMING

+/-

VRIJWILLIGHEID

+/-

GELIJKWAARDIGHEID

-

CONTEXT

-

ONTWIKKELING

-

ZELFRESPECT

+/-

MEEWEEGFACTOREN

Intimiteit: geen aanraking

Er is geen duidelijke **toestemming** en **vrijwilligheid** van de jongens, er wordt immers geen alternatief geboden. Hoewel de jongens niet protesteren, kan het zijn dat sommigen dit echt niet leuk vinden. Tussen de sportbegeleider en de sporters is er geen **gelijkwaardigheid**, dus de mogelijkheid bestaat dat de jongens niet durven zeggen dat ze het vervelend vinden wanneer de sportbegeleider mee doucht. Het is normaal dat een sportbegeleider zich doucht na een training, maar het is niet gepast om dat samen met minderjarige sporters te doen. Normaal gezien kent hij de regels rond privacy en weet hij dat hij niet naakt samen met de kinderen mag douchen (**ontwikkeling**). Als hij dit blijft doen, zullen vermoedens, geruchten of roddels de kop opsteken, zelfs al heeft hij alleen maar goede bedoelingen (**zelfrespect**). Samen douchen hoort niet in deze **context**, ook al zou de sportbegeleider er toestemming voor vragen. Vanaf 12 jaar is het aan te raden om jongeren met een leeftijdsverschil van meer dan 3 jaar zich niet samen te laten omkleeden. Sportbegeleiders kleden zich daarom in aparte kleedkamers om, gezien het leeftijdsverschil én de machtspositie die ze innemen. Mogelijk durven de jongeren tegenover hun sportbegeleider geen grenzen te stellen. In de handleiding "18. Kleedkamerbeleid" staan concrete richtlijnen omtrent kleedkamerbeleid. In een context waarin een organisatie maar één douche per geslacht heeft, waar er altijd samen gedoucht wordt én waar dit goed gecommuniceerd wordt, kan dit wel. Ouders en kinderen/jongeren hebben dan de keuze om al dan niet in de club te douchen.

REACTIE

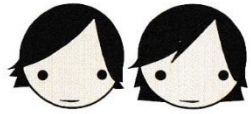
NAAR DE INITIATIEFNEMER/PLEGER

Spreek als bestuurslid de sportbegeleider hierop aan. Leg uit dat het beter is om niet samen met jonge sporters te douchen en hen privacy te geven door apart te douchen. Als er geen aparte douche of kleedkamer is, doucht de begeleider thuis of na de kinderen.

NAAR DE BETROKKENE(N)

Als sporter is het belangrijk dat je voldoende privacy hebt. Als een sportbegeleider meedoucht, heb je die niet. Gebeurt het toch, dan kun je de sportbegeleider vriendelijk duidelijk maken dat je het niet leuk vindt dat hij meedoucht. Indien dit niet zo gemakkelijk is, kan de aanspreekpersoon integriteit (API) of de vertrouwenscontactpersoon (VCP) hierin een tussenrol vervullen.

7 TOT 11 JAAR

Een sportbegeleidster wast de piemel van een sporter met een fysieke beperking (zwaar visuele beperking).

©Sensoa

Op sportkamp helpt de begeleidster met het douchen. Ze vindt hygiëne belangrijk en helpt de sporter (9 jaar) met een zwaar visuele beperking wassen. Ze wast ook de intieme delen. De jongen vindt het ongemakkelijk.

**SITUATIE
22**

THEORiestukje

20: Personen met een beperking

TOESTEMMING

—

VRIJWILLIGHEID

—

GELIJKWAARDIGHEID

—

CONTEXT

+

ONTWIKKELING

—

ZELFRESPECT

+ / —

MEEWEEGFACTOREN

Intimiteit: Ingrijpende aanraking

Signalen: vervelend

Besef: enig besef aangezien ze volwassen is, het belang van integriteit wordt soms over het hoofd gezien bij mensen met een beperking.

Het lijkt een open deur als we het belang van extra begeleiding en ondersteuning onderstrepen bij personen met een fysieke beperking. En toch moeten we een goede balans zoeken om zoveel mogelijk eigenwaarde, privacy en zelfstandigheid te bewaren. Dit evenwicht is niet zo eenvoudig. Het is moeilijk in te schatten wat zij wel en niet kunnen. Het verschil in kunnen varieert naargelang de soort beperking en de gradatie.

Bij verzorgende handelingen door de begeleider is het voor een kind moeilijk uit te maken of hij/zij dit goed vindt en er dus al dan niet **toestemming** gegeven kan worden. De jongen vindt het ongemakkelijk dat de begeleidster zijn piemel wast. Opvoeding tot zelfredzaamheid houdt in dat een begeleider het kind stapsgewijs leert zichzelf te wassen en verzorgen. Er is geen **vrijwilligheid**, de jongen komt in de situatie terecht en kan er vanwege zijn fysieke beperking moeilijk aan ontsnappen. De **gelijkwaardigheid** is niet oké aangezien tussen begeleidster en sporter een hiërarchische verhouding heerst en de leeftijd erg verschilt. In deze situatie is gelijkwaardigheid van groot belang in de beoordeling van de vlag, aangezien het hier om intieme/seksuele zones gaat. Binnen de **ontwikkeling** is het belangrijk om kinderen aan te leren welke delen van het lichaam privé zijn. De begeleidster negeert zijn ontlukende seksualiteit en behoefte aan privacy. In de **context** van een doucheruimte is het gepast om naakt te zijn en zich te wassen. Het **zelfrespect** van de begeleidster wordt hier licht geschonden. Sporters zullen haar mijden en niet meer door haar gewassen willen worden.

REACTIE

NAAR DE INITIATIEFNEMER/PLEGER

Als bestuur moet je dergelijke situaties aanpakken, de aanspreekpersoon integriteit of de vertrouwenscontactpersoon kan adviseren.

Als begeleider moet je onvermijdelijk meer helpen en ondersteunen bij personen met een fysieke beperking. Zoveel mogelijk zelfstandigheid bij de sporter laten is belangrijk. Spreek de begeleider aan en geef die boodschap mee. Geef vervolgens alternatieven. Er kan bijvoorbeeld overeengekomen worden dat de begeleider de sporter naar de douche brengt en eventueel helpt om het haar te wassen, maar dat de persoon zelf verantwoordelijk is voor de intieme delen (zelfstandigheid/privacy geven waar mogelijk). Naast het natuurlijke aanvoelen hiervan is de reflex om veel vragen te stellen en een open communicatie cruciaal, zodat zowel begeleider als sporter zich goed voelt.

Let op! Het is belangrijk om binnen de sportorganisatie goed na te gaan wat de mogelijkheden zijn van sporters met een fysieke beperking, tot waar het niveau van zelfstandigheid reikt en wat dit impliceert op het vlak van intimiteit, toilet, hygiëne en privacy. Plan hierover een overleg en leg een aantal afspraken vast in de gedragscode.

NAAR DE BETROKKENE

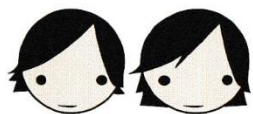
Als sporter met een fysieke beperking moet je zelf grenzen stellen en de sportbegeleider duidelijk maken wat je wel en niet kan. Indien dit niet gemakkelijk is om te communiceren, kan een aanspreekpersoon integriteit (API) of een vertrouwenscontactpersoon de gepaste tussenpersoon zijn. Informeer de betrokkene wie deze functie vervult en hoe hij daar contact mee kan opnemen.

Informeer de betrokkene dat de begeleidster erop aangesproken wordt. Leg uit welke gedragingen kunnen en wat niet kan.

NAAR DE OUDERS

Stem met de ouders af welke lichamelijke zorg nodig is bij hun kind en maak concrete afspraken. Informeer de ouders over het incident en de genomen maatregelen.

7 TOT 11 JAAR

Een sportbegeleider houdt toezicht bij de douches van de sportsters.

©Sensoa

Na een voetbaltraining in de hevige regen zitten de sportsters (9 jaar) onder de modder en gaan ze douchen. Een begeleider houdt toezicht tijdens het douchen om te zien of ze zich wel goed wassen. De meisjes lijken er geen probleem mee te hebben.

SITUATIE
24

THEORiestukje

2: Risicofactoren specifiek voor sport

11: De sportbegeleider in een lastig parket

TOESTEMMING

+ / -

VRIJWILLIGHEID

+ / -

GELIJKWAARDIGHEID

-

CONTEXT

-

ONTWIKKELING

-

ZELFRESPECT

+ / -

MEEWEEGFACTOREN

Intimiteit: geen aanraking

Besef: Enig besef aangezien hij als volwassene zou moeten weten wat niet kan en de privacy dient te respecteren

Jonge sporters van deze leeftijd (9 jaar) ontwikkelen een schaamtegevoel en hebben behoefte aan privacy. De meisjes in dit voorbeeld protesteren niet tegen het feit dat de sportbegeleider toezicht houdt. Het lijkt dus alsof ze toestemming geven, maar misschien durven ze niets te zeggen. De sportbegeleider heeft voor zover bekend geen dwang of druk uitgeoefend op de meisjes om toezicht te kunnen houden, maar zeker is dat niet (vrijwilligheid). Bovendien is hij veel ouder, bekleedt hij een gezagsfunctie en zijn de kinderen naakt en hijzelf niet, waardoor de gelijkwaardigheid niet oké is. Een volwassen sportbegeleider moet de privacy en intimiteit van de meisjes (ontwikkeling) respecteren. Je kan je ook de vraag stellen of meisjes van deze leeftijd zich nog niet zelfstandig kunnen wassen. Ze mogen dan wel erg vuil zijn van het modderige voetbalveld, je kan hen ook gewoon opdragen dat ze zich goed moeten wassen. In de **context** van sport is het niet de verantwoordelijkheid van de sportbegeleider dat alle modder weggevoerd is. Thuis is het wel de verantwoordelijkheid van ouders om ervoor te zorgen dat hun kind volledig schoongewassen is. Toekijken bij het douchen en zo de sporters geen privacy gunnen kan het zelfrespect van de begeleider schaden (imago, roddels...).

REACTIE

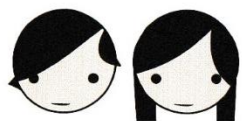
NAAR DE INITIATIEFNEMER/PLEGER

De meisjes lijken geen probleem te hebben met de situatie. Toch is het belangrijk om goede afspraken te maken over hoe toezicht georganiseerd wordt. Het kan ook nuttig zijn om te zoeken naar alternatieve vormen van toezicht. Zo kan je bijvoorbeeld op voorhand zeggen dat ze erop moeten letten dat alle modder weggevoerd is en kan je achteraf de douches checken op netheid. Je zal rekening moeten houden met de leeftijd en ontwikkeling van jonge kinderen. Zo zullen 11-jarigen al veel zelfredzamer zijn bij het douchen dan bijvoorbeeld 7-jarigen. Voor kinderen die echt te jong zijn om zelfstandig te douchen, kan specifiek toezicht en hulp nodig zijn.

NAAR DE BETROKKENE(N)

Als sporters het niet leuk vinden dat iemand toezicht houdt terwijl ze douchen, moeten ze dit kunnen aangeven (weerbaarheid stimuleren en grenzen durven aangeven). Het kan moeilijk zijn om aan een sportbegeleider deze boodschap over te brengen. Hier kan de aanspreekpersoon integriteit (API) of de vertrouwenscontactpersoon (VCP) als tussenpersoon fungeren.

12 TOT 14 JAAR

Een jongen raakt opnieuw de borsten van een meisje
aan tijdens een groepsknuffel.

©Sensoa

Bij het korfbal scoort één van de meisjes een mooi doelpunt dat uitbundig gevierd wordt met een groepsknuffel. Daarbij betast een jongen de borsten van een meisje. Zij vindt dit niet leuk. Het is niet de eerste keer dat dit gebeurt. De jongen werd hier reeds op aangesproken.

SITUATIE
1

THEORiestukje

7: Aanrakingen in de sport

14: Seksueel experimenteel gedrag bij kinderen en jongeren

TOESTEMMING

—

VRIJWILLIGHEID

—

GELIJKWAARDIGHEID

+

CONTEXT

—

ONTWIKKELING

+

ZELFRESPECT

—

MEEWEEGFACTOREN

Mate van intimiteit: boven de kleren, lichte aanraking

Herhaling: werd reeds aangesproken / Meermalig

Het meisje vindt het duidelijk niet aangenaam (vervelend maar geen angst) dat haar borsten worden aangeraakt (lichte aanraking) en heeft er zeker geen **toestemming** voor gegeven. Bovendien is het niet de eerste keer dat het gebeurt. De jongen werd hier reeds op aangesproken (herhaling) en moet dus beseffen dat dit gedrag voor het meisje negatieve gevolgen kan hebben (besef). Het is de verantwoordelijkheid van wie het gedrag stelt om te checken of de aanraking wel oké is, en het is niet omdat het meisje niet begint te gillen dat er geen grens is overschreden. Ze zit in een groep en dat kan groepsdruk met zich meebrengen. Het criterium **vrijwilligheid** is niet oké. De jongen en het meisje zijn **gelijkwaardig** op alle vlakken. Grotere seksuele nieuwsgierigheid en interesse voor het andere geslacht passen bij de **ontwikkeling** van de jongen. Dergelijke aanrakingen en gedragingen zijn echter niet gepast op en naast het sportveld (**context**). Bovendien zijn er toeschouwers en andere spelers die toekijken. Als de grens van sporters herhaaldelijk wordt overschreden, is dat nadelig voor de integriteit en de ontwikkeling van de jongeren. Ook de jongen die over de grens gaat, kan daarvan nadelige gevolgen ondervinden. Meisjes zullen hem vermijden (**zelfrespect**). Dergelijk gedrag is hoe dan ook schadelijk voor de groepssfeer. Sommigen zullen de club misschien verlaten als dit getolereerd wordt.

Vaak is het in de sport gebruikelijk dat een mooi doelpunt gevierd wordt met een groepsknuffel. Maar als je daarbij (per ongeluk) intieme lichaamsdelen aanraakt, verontschuldigt je je best meteen. Belangrijk is om na te gaan welke aanrakingen wel en niet gepast zijn binnen de sport en binnen de sportorganisatiecultuur. Tradities verschillen vaak sterk tussen sporttakken, bijvoorbeeld om een doelpunt of een overwinning te vieren, en daarvoor moet je respect hebben, maar ook de persoonlijke grenzen van elke sporter verdienen respect.

REACTIE

NAAR DE INITIATIEFNEEMER/PLEGER

Besprek deze situatie met de jongen en maak hem duidelijk dat dit niet oké is. Geef aan hoe hij zich wel kan gedragen bij een groepsknuffel. Zeg ook dat er gevolgen zullen zijn als het opnieuw gebeurt en sta erop dat hij zijn excuses aanbiedt. Wijs hem erop dat de eerdere afspraken niet werden nageleefd en pas de toen besproken gevolgen toe. Reageer het liefst direct na de match en doe dat persoonlijk. Een terechtwijzing met de hele groep erbij is niet altijd gepast.

NAAR DE BETROKKENE

Als sportbegeleider vertel je het meisje dat dergelijk gedrag niet oké is. Bij groepsknuffels worden geen intieme lichaamsdelen aangeraakt. Moedig het meisje aan om grensoverschrijdend gedrag eveneens te melden aan de aanspreekpersoon integriteit / de vertrouwenscontactpersoon, of er de sporter zelf op aan te spreken. Bevraag wat het meisje nodig heeft om tot herstel te komen (bv. erkenning, excuses).

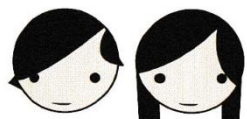
NAAR DE OUDERS VAN DE JONGEN:

Bij een rode vlag met herhaling, raden we aan de ouders te betrekken. Hebben ze weet van andere incidenten? Informeer de ouders over de genomen stappen/afspraken binnen de club en raad hen aan de situatie mee op te volgen. Betrek de jongen bij het informeren van de ouders.

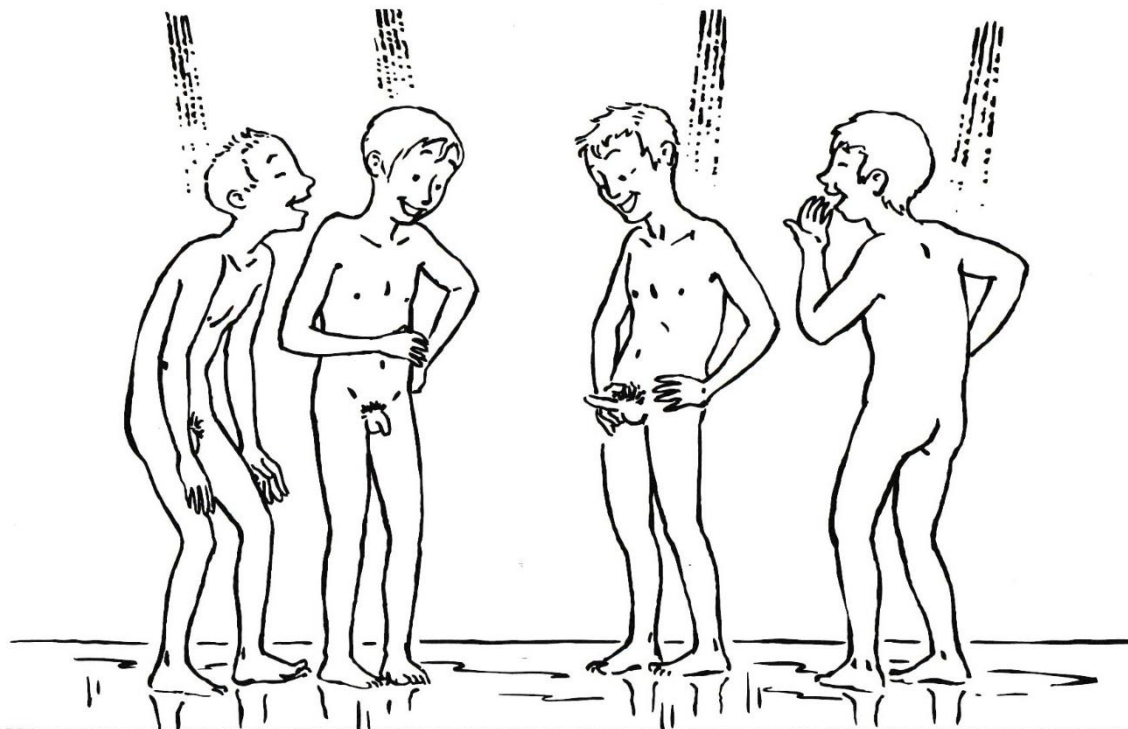
NAAR DE OUDERS VAN HET MEISJE:

Besprek met het meisje of ze wenst dat haar ouders geïnformeerd worden. Indien ze dit niet ziet zitten, is het niet vereist om de ouders te betrekken.

12 TOT 14 JAAR

Een jongen van 13 heeft een erectie in de gemeenschappelijke douches.

©Sensoa

Een jongen van 13 jaar staat in de douche, samen met enkele andere sporters. Hij prutst aan zijn piemel tot hij een erectie heeft en dat tot groot plezier van de anderen.

SITUATIE
7

THEORIESTUKJE

6: Openbare zedenschennis

14: Seksueel experimenteelgedrag bij kinderen en jongeren

16: Leeftijdverschillen en seksuele ontwikkeling

TOESTEMMING

+

VRIJWILLIGHEID

+

GELIJKWAARDIGHEID

+

CONTEXT

-

ONTWIKKELING

+

ZELFRESPECT

+

MEEWEEGFACTOREN

Signalen slachtoffer: geen angst

Besef: Geen besef

Jongeren van 13 zijn bezig met het ontdekken van hun lichaam op het vlak van het seksuele functioneren en dit gebeurt zowel solo als samen met anderen. Wat de jongen doet, past wel nog binnen zijn **ontwikkelings**fase, maar niet binnen de **context** van een gemeenschappelijke douche en kleedkamer. Het is intiem gedrag dat hij in het bijzijn van anderen vertoont. Er kan altijd iemand binnenkomen die niet geconfronteerd wil worden met seksueel gedrag (erectie). De sporters zijn allemaal even oud en van dezelfde ploeg (**gelijkwaardigheid**).

Er wordt hier niet expliciet om toestemming gevraagd, maar je kan in deze situatie gerust wegstijgen, je verder omkleden of de douche verlaten (**toestemming**). Het gedrag wordt hun enigszins opgedrongen, al kunnen ze steeds wegstijgen of eventueel weggaan (**vrijwilligheid**). Omdat de jongen zelf kiest voor dit gedrag, en de andere sporters er geen aanstoot aan nemen, is het **zelfrespect** niet in gevaar. Er is in deze situatie geen sprake van een risicosituatie, vernedering...

REACTIE

NAAR DE INITIATIEFNEMER/PLEGER

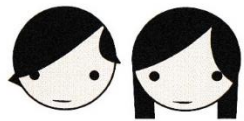
Het is heel belangrijk dat de sportbegeleider niet overreageert. Wat de jongen in deze situatie doet, kan niet, vanwege de context (een gemeenschappelijke kleedkamer) en het gebrek aan privacy. Daarom is het belangrijk dat de sportbegeleider hem daarover persoonlijk aanspreekt, maar het gedrag zelf niet problematiseert. Hij zegt daarbij bij voorkeur aan dat er andere plaatsen zijn om dat te doen, zoals alleen op de slaapkamer thuis.

NAAR DE BETROKKENE(N)

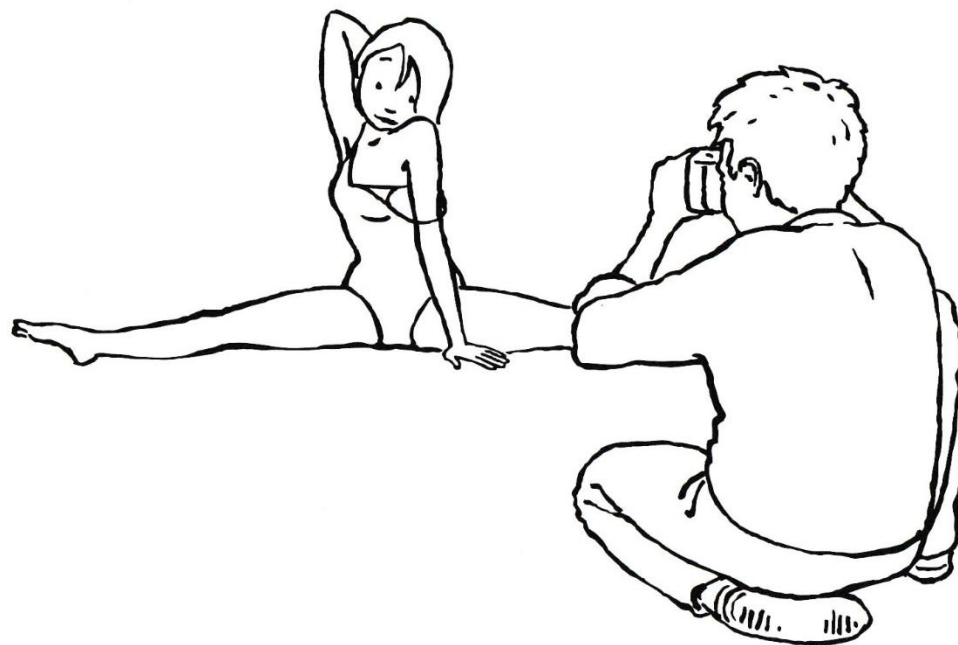
Indien je als sportbegeleider hoort dat er veel plezier is in de kleedkamer, kun je nadien eens informeren wat er gebeurd is. Je moet oog hebben voor situaties in verband met lichamelijke en seksuele integriteit. Probeer te achterhalen of alle aanwezigen de situatie oké vonden (geen groepsdruk).

Het is niet de bedoeling dat je als begeleider de medesporters hierover aanspreekt. Zij hebben immers niets fout gedaan; hun reactie (lachen) was logisch voor hun leeftijd. Je doet er nooit verkeerd aan om het kader nogmaals te schetsen en de regels nogmaals te herhalen.

12 TOT 14 JAAR

Een fotograaf maakt seksueel getinte foto's van meisjes.

©Sensoa

In de dansles biedt een fotograaf zich aan om artistieke foto's te maken. In het begin neemt de fotograaf alleen foto's terwijl de kinderen dansen. Na een tijdje vraagt hij bepaalde kinderen om uitdagende poses aan te nemen. Ouders en bestuursleden beginnen zich vragen te stellen.

**SITUATIE
13**

THEORIESTUKJE

13: Sociale media en seksueel grensoverschrijdend gedrag

9: Grooming

TOESTEMMING

—

VRIJWILLIGHEID

—

GELIJKWAARDIGHEID

—

CONTEXT

—

ONTWIKKELING

—

ZELFRESPECT

—

MEEWEEGFACTOREN

Mate van intimiteit: het gaat over expliciete poses
Besef: De fotograaf dient te weten dat toestemming vereist is van de ouders, en dat je jonge meisjes niet mag misleiden.

De kinderen nemen de poses wel aan (**toestemming**), maar beseffen niet wat er nadien met deze beelden kan gebeuren. Bovendien begrijpen kinderen op deze leeftijd de seksuele connotatie van deze uitdagende poses niet. Ze hebben dus niet alle informatie om geldig toe te stemmen. De fotograaf overschrijdt met het nemen van seksueel getinte foto's de privacy norm (**ontwikkeling**). Mooie foto's zijn belangrijk voor de meisjes. Die beloning kan hen overstag laten gaan, wat maakt dat ze dus niet volledig **vrijwillig** de keuze maken. Het maken van foto's van dansende sporters tijdens de les kan een gangbare praktijk zijn, maar hier gaat het om uitdagende beelden, wat niet gepast in deze **context**. De fotograaf schaadt zijn **zelfrespect** door jonge kinderen te vragen deze uitdagende poses aan te nemen. Ouders en bestuurders stellen zich vragen bij wat hij doet.

REACTIE

NAAR DE INITIATIEFNEMER/PLEGER

Bij een vermoeden, onthulling of vaststelling van dit gedrag is het goed om de sportorganisatie (de aanspreekpersoon integriteit/ vertrouwenscontactpersoon of het bestuur) in te lichten.

Je moet de **veiligheid garanderen** en zorgen dat deze situatie zich niet meer voordoet. Neem gepaste maatregelen (bv. de fotograaf de toegang ontzeggen tot de danslessen, eisen dat de seksueel getinte foto's verwijderd worden...).

Let op! Het is als bestuur raadzaam om goed te weten wie er in je sportorganisatie deze taken op zich neemt.

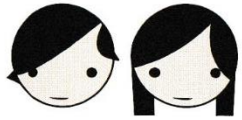
NAAR DE BETROKKENE

Vertel het meisje dat dergelijk gedrag niet oké is (ook al vindt ze het niet erg). Moedig het meisje aan om eventuele andere vormen van grensoverschrijdend gedrag te melden, en niet in te gaan op de gevraagde poses (weerbaarheid stimuleren en grenzen durven aangeven). Als je merkt dat er van meerdere sporters seksueel getinte foto's gemaakt zijn, moet iedereen die boodschap krijgen. In situaties die te maken hebben met seksueel grensoverschrijdend gedrag via fotografie kan Child Focus (België) of Help Wanted, (Nederland) een ondersteunende rol bieden voor de betrokkene en de club.

NAAR DE OUDERS

Informeer de betrokken ouders over de acties die de club naar aanleiding van het incident ondernomen heeft en hoe de situatie verder opgevolgd zal worden.

12 TOT 14 JAAR

Een sportbegeleider staart naar de borsten van een meisje en maakt een seksueel getinte opmerking.

©Sensoa

Een meisje (13 jaar) besteedt veel aandacht aan haar uiterlijk. Dat is ook de sportbegeleider opgevallen. Wanneer ze langs hem loopt, zegt hij: "Je ziet er vandaag zo sexy uit." Intussen staart hij naar haar borsten.

SITUATIE
15

THEORIESTUKJE

2: Risicofactoren specifiek voor sport

8: (Non-)verbaal seksueel gedrag

10: Grooming

TOESTEMMING

–

VRIJWILLIGHEID

+ / –

GELIJKWAARDIGHEID

–

CONTEXT

niet van toepassing

ONTWIKKELING

–

ZELFRESPECT

+ / –

MEEWEEGFACTOREN

Mate van Intimiteit: Verbaal en staren

Besef: Een volwassen begeleider moet hier enig besef van hebben

Als sportbegeleider is het ongepast om seksuele insinuaties te maken ten opzichte van een 13-jarige sporter. Ook het staren naar de borsten is ongepast en overschrijdt de intimiteitsnorm (**ontwikkeling**). Het gedrag van de begeleider is een vorm van ongewenste seksuele aandacht. Het meisje heeft zeker geen **toestemming** gegeven voor dergelijke opmerkingen. Ze loopt gewoon langs hem en komt dus niet **vrijwillig** in de situatie terecht. Een compliment kan, maar seksueel getinte opmerkingen zijn niet aanvaardbaar. De jonge sporter kan zich geïntimideerd voelen door deze opmerkingen vanwege de **ongelijkwaardigheid** tussen beiden (volwassene en begeleider ten opzichte van een jonge sporter). In geen enkele **context** is seksueel getinte opmerkingen maken gepast. Een begeleider die steeds dat soort opmerkingen maakt, kan een 'naam' krijgen in de organisatie of lokt roddels uit over zijn persoon (**zelfrespect**). Hoewel deze opmerking niet hoeft te betekenen dat de sportbegeleider seksuele interesse in het meisje heeft, 'maakt' hij haar gedrag 'sexy' terwijl ze daar niet om gevraagd heeft. Vaak vinden jonge meisjes dat soort seksueel getinte aandacht vervelend en ongepast.

De sportbegeleider moet weten dat dit ongepast gedrag is. Aanhoudende complimenten en seksuele insinuaties kunnen het begin zijn van een groomingproces.

REACTIE

NAAR DE INITIATIEFNEMER/PLEGER

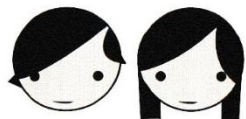
Als bestuurslid kan je de sportbegeleider erop wijzen dat deze opmerking niet gepast is. Leg uit waarom, maar overreageer niet. Voer het gesprek onder vier ogen. Misschien was de sportbegeleider zich niet bewust van het effect dat dergelijke opmerkingen kunnen hebben. Maak afspraken en volg de situatie op.

Let op! Zorg dat er in je organisatiecultuur geen plaats is voor verbaal of non-verbaal grensoverschrijdend gedrag (seksistisch, discriminerend, homofoob...). Maak met begeleiders, sporters en supporters heldere afspraken en neem die op in een gedragscode.

NAAR DE BETROKKENE

Je moet als jongere je grenzen durven aangeven en zeggen dat je zulke opmerkingen niet leuk vindt. Als je je er ongemakkelijk bij voelt is het niet eenvoudig om dit zelf aan te kaarten en kan je terecht bij de aanspreekpersoon integriteit (API) of een vertrouwenscontactpersoon (VCP).

12 TOT 14 JAAR

Een meisje flirt met de sportbegeleidster.

©Sensoa

Een judoka (14 jaar) en sportbegeleidster (18 jaar) praten na de training nog wat na. Het meisje kijkt verleidelijk naar de begeleidster en zoekt lichamelijk toenadering. De begeleidster vindt dat niet fijn.

SITUATIE
19

THEORiestukje

- 12: LHBTI's in de sport
- 14: Seksueel experimenteel gedrag bij kinderen en jongeren
- 19: Spreken over seksualiteit

TOESTEMMING

–

VRIJWILLIGHEID

+ / –

GELIJKWAARDIGHEID

–

CONTEXT

+

ONTWIKKELING

+

ZELFRESPECT

+

MEEWEEGFACTOREN

- Intimiteit: Lichte aanraking
- Besef: geen besef

Het meisje overrompelt de sportbegeleidster met haar toenadering (**vrijwilligheid**). De sportbegeleidster geeft geen **toestemming** en vindt dit niet fijn. Er is dus geen sprake van wederzijdse toestemming. In deze specifieke situatie verhinderen zowel het leeftijdsverschil als het verschil in positie (**gelijkwaardigheid**) de sportbegeleidster om hierop in te gaan. Homoseksuele gevoelens komen vaak voor in de puberteit, zowel bij meisjes als bij jongens. Dat komt voornamelijk doordat de seksuele identiteit van pubers nog wankel is: allerlei situaties kunnen een seksueel gevoel oproepen. Dat een meisje zich aangetrokken voelt tot haar sportbegeleidster hoeft dus niet noodzakelijk te betekenen dat ze lesbisch is. Dat het meisje toenadering zoekt bij haar begeleidster, past bij haar **ontwikkelingsfase**.

Het is niet eenvoudig om hier gepast op te reageren zonder de sporter te kwetsen. Bovendien kan de sportbegeleidster dit als grensoverschrijdend ervaren. Dat het meisje binnen de club toenadering zoekt tot de sportbegeleidster is zeker aangepast aan de **context**. De sportclub is nu eenmaal één van de plaatsen waar jongeren verliefd kunnen worden en een relatie beginnen. Het criterium **zelfrespect** is hier oké.

Dit is een gele vlag. Het meisje zet zelf bewust een stap in deze situatie, maar de sportbegeleidster kan hier niet op ingaan, omwille van zowel een leeftijds- als positieverschil.

REACTIE

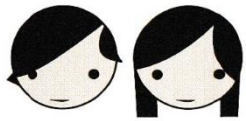
NAAR DE INITIATIEFNEMER/PLEGER

Als je verliefd bent op een sportbegeleider, dan mag je dat vertellen. Houd er wel rekening mee dat zij misschien geen gevoelens heeft voor jou. Bovendien is het voor haar niet gepast om op jouw toenadering in te gaan, zelfs niet als de gevoelens wederzijds zijn (omwille van het verschil in leeftijd/ontwikkelingsfase en de hiërarchische positie). Maar dat betekent niet dat je je gevoelens niet mag uiten.

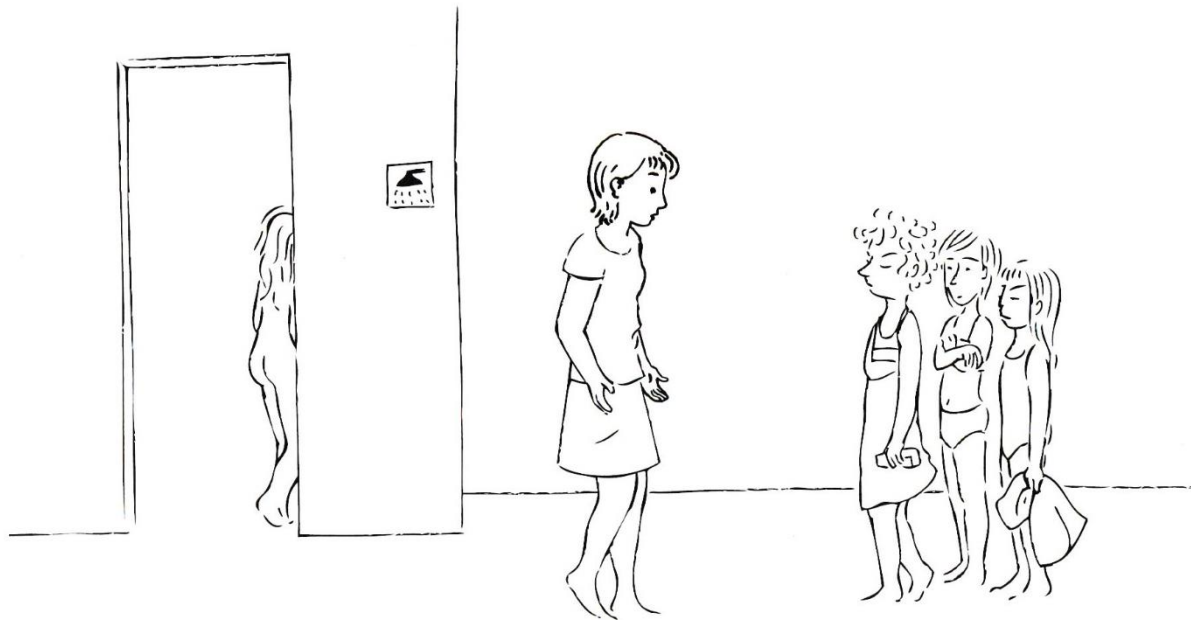
NAAR DE BETROKKENE

Als sportbegeleidster is het belangrijk om een zekere afstand te bewaren. Ook als je je niet goed voelt in deze situatie kun je beter duidelijk de grens aangeven, op een vriendelijke manier. Ga in gesprek met het meisje, zonder haar negatief te benaderen (bv. uitlachen, vernederen, veroordelen...) zodat de sporter-begeleiderrelatie zuiver blijft.

12 TOT 14 JAAR

Sportsters willen liever in hun badpak douchen.

©Sensoa

De 13-jarige sportsters willen apart douchen of met hun badpak aan. Ze vertellen dit aan de sportbegeleidster.

**SITUATIE
21**

THEORIESTUKJE

17: Tendens tot preutsheid bij kinderen en jongeren rond omkleden, naaktheid en privacy

TOESTEMMING

+

VRIJWILLIGHEID

+

GELIJKWAARDIGHEID

+

CONTEXT

+

ONTWIKKELING

+

ZELFRESPECT

+

MEEWEEGFACTOREN

/

De meisjes vinden de huidige situatie niet oké en vragen toestemming om met badpak aan te douchen. (**toestemming**). Ze voelen zich niet geremd om dit aan te kaarten bij de begeleidster (**vrijwilligheid**). De meisjes zijn onderling wel **gelijkwaardig**, zij zijn het die samen moeten douchen. Meisjes van 13 jaar zitten doorgaans in hun puberteit en krijgen borsten, oksel- en schaamhaar, hun eerste menstruatie... Door die veranderingen kunnen ze wat onzeker of beschaamd zijn over hun lichaam. Hetzelfde geldt voor jongens. Sommige pubers willen een tijdlang extra privacy. In die periode niet naakt willen douchen past dus zeker bij hun **ontwikkeling**.

De meisjes tonen veel **zelfrespect**: ze voelen zich niet op hun gemak om samen te douchen en hebben ook de weerbaarheid om dat te weigeren. Als ze verplicht zouden worden om naakt te douchen, wordt er geen rekening gehouden met de behoefte aan privacy en is dat nadelig voor de weerbaarheid van de sporters.

Los daarvan past samen douchen wel in de context van wat je doet na een sportactiviteit of op een sportkamp. Thuis is het gebruikelijk om naakt te douchen omdat de privacy daar hoger is. In de context van de sportclub is het gebruikelijk samen te douchen. Dit is een context waar kinderen en jongeren zich minder op hun gemak kunnen voelen. Zo is het begrijpelijk dat deze meisjes gezien hun ontwikkelingsfase liever met badpak aan douchen.

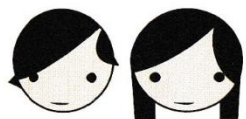
REACTIE

NAAR DE INITIATIEFNEMERS/PLEGERS

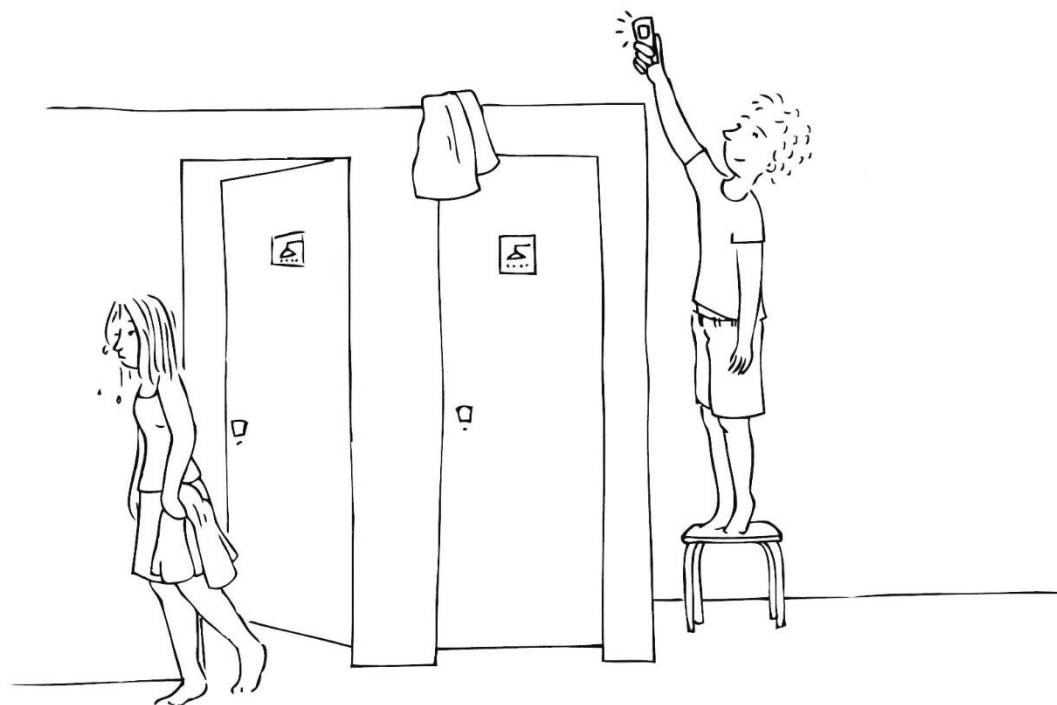
Het is positief dat kinderen/jongeren opkomen voor hun privacy en hun grenzen kunnen en durven aangeven. Het is dan ook belangrijk om als sportbegeleider deze vraag te respecteren.

Let op! Ga als bestuur na welk alternatief meest wenselijk of haalbaar is in jouw club. In een sportorganisatie zijn goede afspraken rond douchen noodzakelijk. Bij deze afspraken kan je als bestuur best rekening houden met alle partijen.

12 TOT 14 JAAR

Een jongen maakt een foto van de meisjes onder de douche en stuurt die naar de rest van zijn ploeg.

©Sensoa

Na de training met een gemengde groep van 12-jarigen neemt een jongen met zijn gsm foto's van de meisjes die op dat moment aan het douchen zijn. Hij stuurt ze door naar de rest van het team. Wanneer de meisjes het ontdekken, zijn ze er helemaal ondersteboven van.

**SITUATIE
25**

THEORiestukje

13: Sociale media en seksueel grensoverschrijdend gedrag

TOESTEMMING

--

VRIJWILLIGHEID

-

GELIJKWAARDIGHEID

-

CONTEXT

niet van toepassing

ONTWIKKELING

+

ZELFRESPECT

-

MEEWEEGFACTOREN

Intimiteit: geen aanraking maar wel ingrijpend /
de mate van bloot bij online situaties
Signalen slachtoffer: angst

Meisjes van 12 veranderen lichamelijk. Jongens van die leeftijd merken dat. De interesse van een 12-jarige jongen voor de douchende meisjes past dus in de **ontwikkeling**. Maar dat hij gluurt, foto's neemt en ze verspreidt is niet oké. De criteria **toestemming** en **vrijwilligheid** worden geschonden. De jongen heeft geen toestemming gekregen van de meisjes om foto's van hen te maken, laat staan ze te verspreiden. Het recht op afbeelding en privacy van het meisje wordt duidelijk niet gerespecteerd, en wat de jongen doet is zeer schadelijk voor de meisjes. De jongens en meisjes zijn even oud en maken deel uit van dezelfde club en zijn dus op dat vlak **gelijkwaardig**. Toch bevinden ze zich niet in een volledig gelijkwaardige positie: de meisjes kunnen zich niet verdedigen omdat ze niet op de hoogte zijn. De foto's geven de jongen een vorm van macht. Dit gedrag is in geen enkele **context** oké. De jongen toont geen **zelfrespect** want de meisjes zullen hem niet meer vertrouwen.

REACTIE

NAAR DE INITIATIEFNEMER/PLEGER

Peil de intentie van de initiatiefnemer. Waarom deed hij dit? Zijn er anderen betrokken? Tracht de context in beeld te krijgen. Confronteer als sport-begeleider de jongen met zijn gedrag. De jongen moet beseffen dat wat hij gedaan heeft echt niet door de beugel kan. Als blijkt dat hij de gevolgen van zijn actie onvoldoende inziet, maak hem dan bewust van de schadelijke impact die sociale media hebben, leg uit hoe moeilijk het is om foto's weg te halen van het internet en maak duidelijk dat een zware straf volgt als dit nog eens gebeurt. Tref als bestuur gepaste maatregelen. Hierbij is het belangrijk te bemiddelen. De jongen dient zich te verontschuldigen en de foto's wissen. Schakel de API of de VCP in. Het is belangrijk het gedrag van de jongen te begrenzen maar niet perse te straffen. Tracht toe te werken naar herstel tussen de betrokkenen.

NAAR DE BETROKKENE(N)

Dit kan heel grote gevolgen hebben voor de meisjes. Zij moeten terecht kunnen bij de ouders, de API of de VCP. Meld de meisjes dat het probleem aangepakt wordt in de sportorganisatie. Bespreek met de meisjes dat de ouders zullen worden ingelicht. In situaties die te maken hebben met internet en digitale media kan Child Focus (België) of helpwanted.nl (Nederland) de betrokkene en de club ondersteunen.

NAAR DE ONTVANGERS BINNEN DE PLOEG

Maak duidelijk dat dit gedrag niet getolereerd wordt en zware gevolgen heeft voor de meisjes. Maak de jongeren gevoelig voor de impact van dergelijke foto's en vraag hen om de foto's te wissen.

NAAR DE OUDERS VAN HET SLACHTOFFER

Licht de ouders in over het incident. Informeer hen over de acties die de club heeft ondernomen.

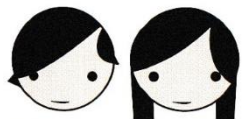
NAAR ALLE OUDERS

Breng de ouders op de hoogte en dat er reeds maatregelen werden genomen. Vraag de ouders dat ze erop toezien dat de foto's gewist worden en dat ze met hun kinderen praten.

NAAR DE OUDERS VAN DE JONGEN

Informeer de ouders over wat er gebeurd is en welke maatregelen de club heeft genomen. Adviseer hen om te blijven werken aan het besef van de impact dat dergelijk gedrag op de meisjes kan hebben.

12 TOT 14 JAAR

De sportbegeleidster wordt bestookt met vragen over seksualiteit.

Op het sportkamp zitten enkele 14-jarige meisjes na het avondeten gezellig samen in de ontspanningsruimte. Ze praten met elkaar over verliefd zijn, tongzoenen en seks. Hun sportbegeleidster wordt bestookt met nieuwsgierige vragen.

SITUATIE
27

THEORiestukje

19: Spreken over seksualiteit

TOESTEMMING

+

VRIJWILLIGHEID

+

GELIJKWAARDIGHEID

(-)

CONTEXT

+

ONTWIKKELING

+

ZELFRESPECT

+

MEEWEEGFACTOREN

/

Meisjes in de puberteit zitten met veel vragen en onzekerheden over relaties en seks. Ze zijn ontzettend nieuwsgierig, maar hebben vaak nog een dubbele houding tegenover seksualiteit. Ze zijn enerzijds enorm geïnteresseerd, anderzijds schamen ze zich en kunnen ze niet met iedereen over het onderwerp praten. Seksualiteit wordt vooral besproken met vrienden en vriendinnen of andere mensen bij wie ze zich op hun gemak voelen. Dit gedrag past bij de **ontwikkeling**.

Het gesprek dat de meisjes voeren is open en gevoelig. Er is dus zeker **toestemming**, aangezien de vragen van hun kant komen. De meisjes dwingen elkaar niet om erover te praten, het gebeurt spontaan en **vrijwillig**. De begeleidster wordt wel 'overrompeld' en komt dus in die zin niet vrijwillig in de situatie terecht. De jongeren moeten dan ook respect tonen als zij op bepaalde vragen niet wil antwoorden. Ze berokkenen zichzelf geen schade door in deze vertrouwde omgeving vragen over seksualiteit te stellen (**zelfrespect**). De meisjes zijn **gelijkwaardige** gesprekspartners. De sportbegeleidster is wel enkele jaren ouder en heeft dus meer ervaring op het vlak van seksualiteit. In dat opzicht zijn ze dus niet gelijkwaardig. Aangezien het initiatief (de vragen) van de jonge sportsters komt, is dit criterium niet doorslaggevend. Het is van belang dat ze dit beseft en in de antwoorden op de vragen rekening houdt met de leeftijd van de kinderen. Mocht ze daar geen aandacht aan besteden, dan kan de situatie geel worden. Het zijn de meisjes zelf die vragen over seksualiteit afvuren op de trainster, niet omgekeerd. Ze zitten apart in de ontspanningsruimte en storen niemand. Spreken over seksualiteit in deze situatie is dus zeker gepast (**context**).

REACTIE

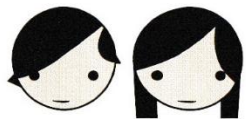
NAAR DE INITIATIEFNEMERS/PLEGERS

Het is een groene vlag, het gedrag van de sportsters is dus normaal. **Benoem** het gedrag en zeg dat het oké is om als jongere nieuwsgierig te zijn, met die vragen te zitten en ze te durven stellen. Als de sportbegeleidster er geen problemen mee heeft, kan ze de vragen beantwoorden. Op die manier geeft de begeleidster de boodschap dat praten over relaties en seks oké is. Houd daarbij wel rekening met het niveau van de kinderen, niet alle informatie is voor alle leeftijden even relevant. Kortweg zeggen dat je het ongepast vindt om over seks te praten doe je beter niet, want dan maak je er een taboeonderwerp van.

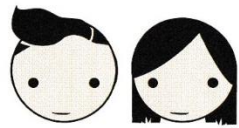

NAAR DE BETROKKENE

De begeleidster moet voor zichzelf uitmaken of ze op alle vragen wil antwoorden (grenzen stellen). Misschien vertel je als begeleidster sommige dingen liever niet en daar moet je ook duidelijk over zijn.

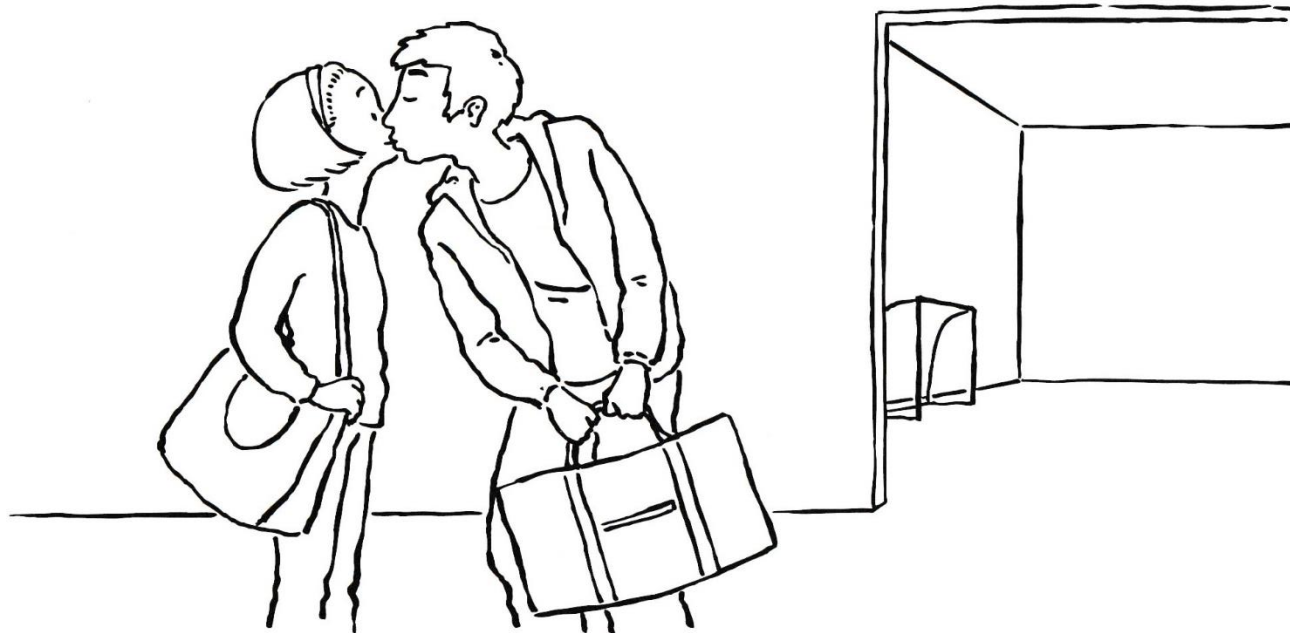

12 TOT 14 JAAR

15 TOT 17 JAAR

Een sporter van 16 geeft een kus op de mond van een 12-jarig meisje.

©Sensoa

Een handballer van 16 jaar geeft een meisje (12 jaar) van de andere trainingsgroep na de training een kus op de mond. Het meisje glimlacht na de kus.

**SITUATIE
20**

THEORiestukje

16: Leeftijdverschillen en seksuele ontwikkeling

18: Seks en het wettelijk kader

TOESTEMMING

+

VRIJWILLIGHEID

+

GELIJKWAARDIGHEID

-

CONTEXT

+

ONTWIKKELING

+

ZELFRESPECT

+

MEEWEEGFACTOREN

Intimiteit: Lichte aanraking
Signalen slachtoffer: Ze glimlacht
Besef: Geen besef

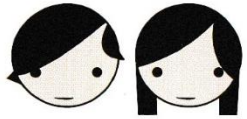
De jongen heeft geen **toestemming** gevraagd aan het meisje, maar haar lach en het feit dat ze zich niet wegtrekt geeft aan dat ze toestemt. Wel is het waarschijnlijk dat het meisje gezien haar leeftijd het mogelijke vervolg van een zoen niet goed kan inschatten, en dus niet ten volle weet waarmee ze instemt. Er is geen sprake van dwang (**vrijwilligheid**). Een zoen op de mond geven past bovendien in de **ontwikkeling** voor beide leeftijdscategorieën. De ontwikkelingsfasen van een 12-jarige en een 16-jarige verschillen doorgaans wel sterk. Maar dit hangt sterk af van het individu in kwestie. Er is een duidelijk leeftijdsverschil waardoor het criterium **gelijkwaardigheid** niet vervuld is. Een sportclub is geen plaats om te vrijen of langdurig te staan knuffelen, maar er is niets mis met wat zoenen in de gang van een sportcomplex na de training (**context**). Op het eerste gezicht ondervinden beide personen geen negatieve gevolgen van deze situatie, al is het moeilijk om in te schatten of het 12-jarig meisje echt klaar is voor een zoen op de mond en beseft wat dit betekent (**zelfrespect**). Dergelijke situaties moeten geval per geval beoordeeld worden.

REACTIE

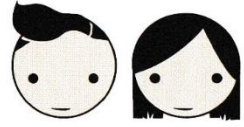

NAAR DE INITIATIEF-
NEMERS/PLEGERS

Wijs de oudste op het leeftijdsverschil. Je kan hem zeggen dat het beter is om te zoenen met iemand van de eigen leeftijd. Ga zowel bij de jongen als bij het meisje na of ze gelukkig zijn met de situatie. Bekijk het per geval, maar als je vermoedt dat er binnen de relatie geen gelijkwaardigheid is, kan je als sportbegeleider in gesprek gaan met de jongeren (of hun ouders).

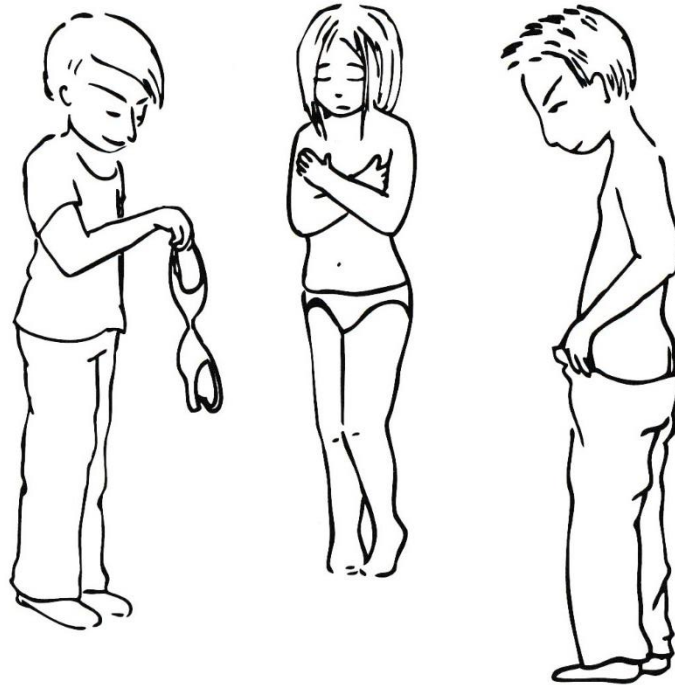

12 TOT 14 JAAR

15 TOT 17 JAAR

Op een sportkamp dwingen twee jongens een meisje tot seksuele spelletjes. Ze maken haar bang en bedreigen haar fysiek. Het meisje moet zich uitkleden tot haar onderbroek.

©Sensoa en Garant – uitgevers

Twee jongens van 16 jaar dwingen een meisje van 14 jaar tot seksuele spelletjes. Ze verplichten haar om zich uit te kleden tot haar onderbroek en naar de piemel van een van de jongens te kijken.

SITUATIE
29

THEORIESTUKJE

- 5: Wat is seksuele dwang?
- 14: Seksueel experimenteel gedrag bij kinderen en jongeren
- 16: Leeftijdverschillen en seksuele ontwikkeling

TOESTEMMING

—

VRIJWILLIGHEID

--

GELIJKWAARDIGHEID

—

CONTEXT

niet van toepassing

ONTWIKKELING

+/-

ZELFRESPECT

--

MEEWEEGFACTOREN

Intimiteit: Gedwongen naaktheid
Signalen: Angst

Tijdens het opgroeien gaan jongeren experimenteren met grenzen en seksuele ervaringen (**ontwikkeling**). Seksuele spelletjes horen daar vaak bij. Deze situatie kan begonnen zijn als een spel waaraan alle drie de jongeren vrijwillig deelnamen. In elk geval: op een bepaald moment is het niet leuk meer voor het meisje en ervaart ze dwang. Vanaf dat moment is er geen sprake meer van wederzijdse **toestemming** of **vrijwilligheid**. De jongens dwingen het meisje, wat in geen enkele **context** gepast is. Dit gedrag is zeer risicovol voor de jongens (**zelfrespect**). Omwille van het leeftijdsverschil tussen de jongens en het meisje, en ook omdat het hier gaat over een situatie van twee tegen één, is er geen sprake van **gelijkwaardigheid**.

REACTIE

NAAR DE INITIATIEFNEMER/PLEGER

Bevraag de partijen wat er gebeurd is en reageer onmiddellijk om herhaling te voorkomen. Het gedrag **verbieden** en de jongens **straffen** (bv. tijdelijke schorsing) is heel belangrijk. **Maak** de jongens **duidelijk** wat ze fout gedaan hebben en wat het effect op de betrokkene is. Maak afspraken, zodat een dergelijke situatie zich niet opnieuw voordoet en leg de betrokkene uit wat de consequenties zijn wanneer ze de afspraken niet naleven. Afhankelijk van de beoordeling van de ernst van de situatie kan de club beslissen om dit intern af te handelen.

NAAR DE BETROKKENE

Bij deze situatie kan je als slachtoffer (het meisje), als ouder of trainer terecht bij een aanspreekpunt integriteit (API) of de vertrouwenscontactpersoon (VCP) van de sportorganisatie voor steun, hulp en advies. Vang het meisje zo goed mogelijk op. Informeer ouders en bespreek met hen de stappen die je zet als club. Assisteer ouders als ze aangifte willen doen bij de politie of verwijs hen door naar hulplijn 1712 (voor Nederland: www.verbreekdestilte.nl).

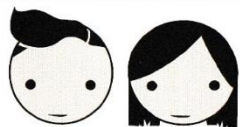
NAAR DE OUDERS VAN DE JONGENS

Leg uit wat er gebeurd is, wat kan en wat niet, welke straf gegeven werd en welke afspraken werden gemaakt voor de toekomst. Vraag naar eerdere incidenten. Indien er eerdere incidenten zijn geweest, geef ouders informatie over hulpverlening.

NAAR DE OUDERS VAN HET MEISJE

Leg uit wat er gebeurd is en welke stappen reeds ondernomen zijn en nog zullen worden ondernomen. Geef ouders informatie over hun mogelijkheden (bijvoorbeeld 1712, Politie, www.verbreekdestilte.nl).

14 TOT 16 JAAR

Een jongen (15 jaar) krijgt een naaktfoto doorgestuurd van een 15-jarig meisje uit zijn team.

©Sensoa

Een jongen van 15 jaar krijgt een naaktfoto van zijn vrouwelijke ploeggenoot doorgestuurd. Het blijkt dat bijna alle jongens van de club de pikante foto hebben ontvangen van haar. Het meisje stuurt regelmatig en op eigen initiatief naaktfoto's van zichzelf door. De jongen besluit dit te melden aan de trainer.

SITUATIE
9

THEORIESTUKJE

- 13: Sociale media en seksueel grensoverschrijdend gedrag
14: Seksueel experimenteel gedrag bij kinderen en jongeren

TOESTEMMING

+

VRIJWILLIGHEID

+

GELIJKWAARDIGHEID

+/-

CONTEXT

Niet van toepassing

ONTWIKKELING

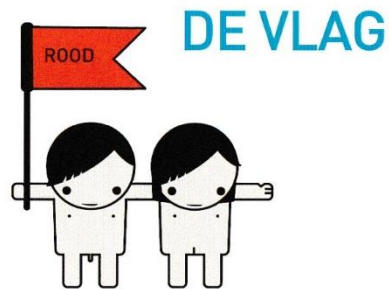
+

ZELFRESPECT

-

MEEWEEGFACTOREN

- Mate van intimiteit: intieme foto's
Herhaling: meermalig
Besef: De begeleider kan aan sommige kinderen zien dat ze dit vervelend vinden

Meisjes en jongens van 15 jaar experimenteren, ze gaan op verkenning (**ontwikkeling**). Bij die verkenning kunnen leeftijdsgenoten een grote invloed hebben, zowel positieve als negatieve. Het is mogelijk dat het meisje bevestiging zoekt. Ze stuurt immers de naaktfoto's uit zichzelf door naar de jongens (**toestemming**).

De ontvangers geven geen toestemming om de foto te ontvangen. De ploeggenoten ontvangen de foto's bij verrassing, ze hebben hier geen controle over. Het meisje stuurt de foto's **vrijwillig** naar hen. De ploeggenoten zijn even oud en dus gelijkwaardig aan elkaar.

Meisjes van die leeftijdsgroep schatten de impact van hun acties niet altijd goed in. Het sturen van een naaktfoto binnen een relatie valt onder experimenteel gedrag, maar proactief naaktfoto's sturen naar verschillende personen zonder in een relatie te zitten is grensoverschrijdend. Het is belangrijk voor het meisje om zich hier bewust van te zijn en de privacy te bewaken. Ze doet dit niet voldoende. De schade is groot voor het meisje op de naaktfoto (**zelfrespect**), er is onvoldoende aandacht voor de privacy. Het zelfrespect is niet oké, de jongens kunnen haar veroordelen. De foto is via internet doorgestuurd. Er is geen controle meer over de verspreiding. De foto kan overal en bij iedereen terechtkomen.

REACTIE

NAAR DE INITIATIEFNEMER/PLEGER

Ga het gesprek aan met het meisje. Bespreek zelfrespect en het respectvol omgaan met het eigen lichaam zonder haar te veroordelen. Bevraag vanwaar dit gedrag komt en stuur bij waar nodig. Leg uit dat experimenteel gedrag normaal is maar dat naaktfoto's sturen naar verschillende jongens risicovol en schadelijk voor haar is. Bespreek grondig waarom dit schadelijk voor haar is. Bekijk wat er gedaan kan worden om de negatieve gevolgen te beperken. Maak afspraken voor de toekomst en verwijs haar eventueel door. Bespreek met het meisje hoe ze haar ouders zal informeren, bied daarbij de nodige ondersteuning.

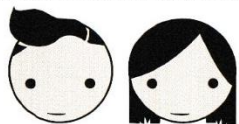
NAAR DE BETROKKENE(N)

Straf de ontvangers niet, zij hebben de foto ontvangen, wat niet binnen hun controle ligt. Maak hen wel gevoelig voor het belang deze niet door te sturen. Vraag tot slot om de foto te verwijderen.

NAAR DE OUDERS

Informeer de ouders (na overleg met het meisje) over het incident en de acties die de club zal ondernemen. Informeer de ouders over het nut/belang van hulpverlening. Verwijs hen door naar de 1712 (België) of naar www.helpwanted.nl/ (Nederland).

15 TOT 17 JAAR

Meisjes trekken een ander T-shirt aan in een sportzaal met toeschouwers.

©Sensoa

Tussen de opwarming en het begin van de basketbalwedstrijd trekken de sporters hun opwarmingsshirt uit en wedstrijdshirt aan. Ze doen dit in de zaal waar ook supporters (ouders, kinderen...) aanwezig zijn en hebben daar zelf geen probleem mee. Sommige ouders vinden echter dat hun sportende dochter te kijk staat. De ouders vertellen dit aan de voorzitter.

SITUATIE
2

THEORiestukje

6: Openbare zedenschennis
17: Neiging tot preutsheid bij kinderen en jongeren rond omkleden, naaktheid en privacy

TOESTEMMING

+

VRIJWILLIGHEID

+

GELIJKWAARDIGHEID

(-)

CONTEXT

+

ONTWIKKELING

+

ZELFRESPECT

+

MEEWEEGFACTOREN

/

Er is wat de speelsters betreft sprake van **toestemming**, want de meisjes kunnen altijd even naar de kleedkamer gaan. Er is geen enkele vorm van dwang en ze doen dit **vrijwillig**. Al moet er steeds rekening mee gehouden worden dat een gangbare praktijk een bepaalde druk op een jongere kan leggen om iets te doen waar hij/zij zich niet goed bij voelt. Toeschouwers die hier aanstoot aan zouden nemen, kunnen even weggijken. Het wisselen van shirt berokkent geen schade aan je persoonlijke integriteit, er is dus sprake van voldoende **zelfrespect**. Er is geen **gelijkwaardigheid** tussen de sporters en de toeschouwers: de meisjes zijn gedeeltelijk ongekleeed en in het publiek zitten een aantal volwassenen, hetgeen een ongelijkheid is op het vlak van leeftijd. Aangezien het hier over lichamelijk gedrag gaat, is dit criterium wel minder van belang. In de **context** van een sportzaal is het gebruikelijk dat een T-shirtwissel aan de zijlijn van het terrein gebeurt, zowel voor, tijdens als na wedstrijden. Dat meisjes hier geen probleem mee hebben is normaal voor hun **ontwikkeling**. Ouders die deze situatie niet gewend zijn, hebben schrik dat hun kind door anderen wordt bekeken. Zolang dit zo discreet mogelijk gebeurt en de sporters er zelf geen probleem mee hebben, is dit oké. Sporters moeten wel de kans hebben om zich af te sonderen als ze dat zouden willen. Het is niet omdat enkele ouders een opmerking maken, dat er per definitie maatregelen moeten worden genomen. Veel hangt af van wat gebruikelijk is in de gegeven omstandigheden.

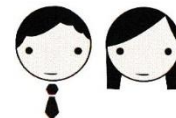
Elke sport vraagt specifieke sportkledij. De ene outfit is al wat bloter dan de andere. Probeer er als club voor te zorgen dat de sporters zich goed voelen in hun outfit.

REACTIE

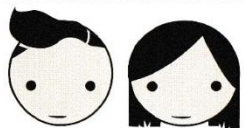
NAAR DE INITIATIEFNEMERS/PLEGERS

Aan de meisjes kan de boodschap gegeven worden dat het gebruikelijk is in de sport om aan de zijlijn te wisselen van T-shirt. **Geruistellen** en **bevestigen** dat het kan in de sport. Maar het is ook belangrijk de reflex te hebben dat als iemand zich er ongemakkelijk bij voelt er ook alternatieven geboden worden (een schuifbare wand plaatsen, snel naar de kleedkamer...). Leg de spelers uit dat ze op elk moment kunnen en mogen aangeven hoe ze zich erbij voelen.

NAAR DE BETROKKENE(N)

De voorzitter kan luisteren naar de bezwaren van de ouders, begrip tonen voor hun bezorgdheid, en dit bespreken met de sporters en de sportbegeleider. Leg ouders uit wat de afspraken in de sportzaal met betrekking tot de kledingwissel zijn en waarom er volgens jou geen probleem is. Check bij ouders of dit door hén ook zo ervaren wordt. Misschien moeten de regels worden bijgesteld of nieuwe afspraken gemaakt. Het is positief dat ouders betrokken worden en inspraak hebben in clubafspraken.

15 TOT 17 JAAR

Een sportbegeleider raakt de sporters vaak aan tijdens een time-out.

©Sensoa

Tijdens een volleybalwedstrijd raakt de sportbegeleider gedurende de time-out de spelers telkens opnieuw aan (bij de rug, de schouders, de nek, het hoofd, het haar...). Sommige sporters willen dat niet, maar omdat ze bang zijn om uit het team te vallen, zwijgen ze over het gedrag van hun sportbegeleider.

SITUATIE
3

THEORiestukje

7: Aanrakingen in de sport

11: De sportbegeleider in een lastig parket

TOESTEMMING

+/-

VRIJWILLIGHEID

+/-

GELIJKWAARDIGHEID

-

CONTEXT

+

ONTWIKKELING

+/-

ZELFRESPECT

+/-

MEEWEEGFACTOREN

Mate van intimiteit: lichte aanraking, niet op intieme plaatsen

Besef: De begeleider kan aan sommige kinderen zien dat ze dit vervelend vinden

Er is geen **gelijkwaardigheid**: de sportbegeleider heeft immers een hiërarchische relatie met de sporters, onder andere omdat hij bepaalt wie er speelt (bv. teamopstelling). Daardoor kunnen spelers niet altijd zomaar zeggen dat ze zijn aanrakingen niet fijn vinden (**vrijwilligheid**). Het is niet omdat de sporters niet protesteren, dat ze akkoord gaan (**toestemming**). Het is aan de sportbegeleider om te waken over welke aanrakingen gepast en wenselijk zijn en welke niet. Het is soms zeer moeilijk voor de sportbegeleider om in te schatten of aanrakingen over de grens van de sporters gaan, ook wanneer het (voor hem) geen seksuele aanrakingen zijn. Tegelijk is het voor sporters soms zeer moeilijk om grenzen aan te geven. Sommige sporters zullen er geen problemen mee hebben. Anderen zullen het laten passeren en hopen dat het niet te vaak gebeurt (herhaling). Daardoor is het aspect **zelfrespect** ook niet helemaal oké. In een sport**context** zijn er vaak aanrakingen. Het is dus oppassen met aanrakingen die niet sportgerelateerd zijn, die m.a.w. niet nodig zijn om te sporten, veiligheid te garanderen of een techniek aan te leren. Een aanmoedigende aanraking moet zeker kunnen, maar let op dat dit niet teveel wordt. De sportbegeleider zou moeten weten dat de grenzen van de sporter moeten worden gerespecteerd (besef) en dat hier moet worden voldaan aan de intimiteitsnorm (**ontwikkeling**).

REACTIE

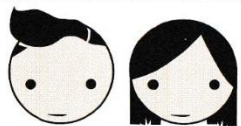
NAAR DE INITIATIEFNEMER/PLEGER

Wees waakzaam als bestuur welke aanrakingen in jouw club kunnen en reageer als deze afspraken niet nageleefd worden. Stel jezelf als sportbegeleider de vraag of je zeker bent dat je aanrakingen oké zijn, of vraag het aan de sporters. Je kan ook eens nagaan of de aanrakingen (knuffels, high five, schouderklopjes) zich nog voordoen als het initiatief een tijdje niet meer van jou komt.

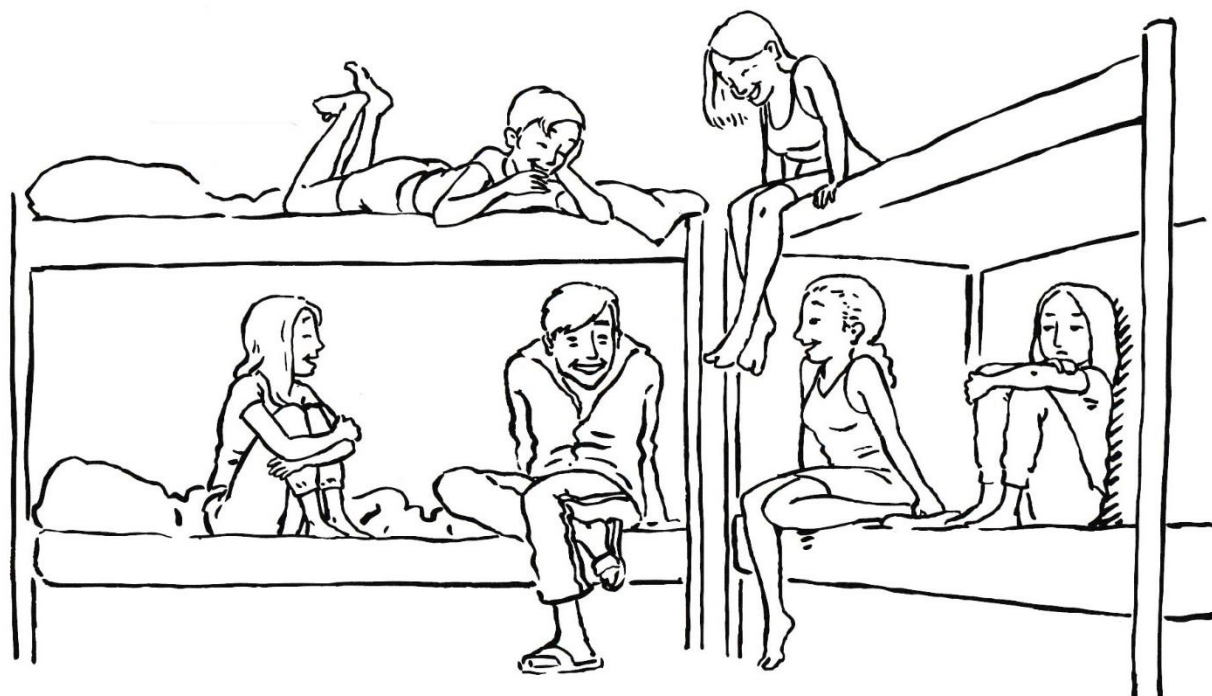
NAAR DE BETROKKENE(N)

Geef duidelijk non-verbaal of verbaal aan dat je niet op die manier aangeraakt wenst te worden. Dat kan met een duwtje met de elleboog, door je af te wenden, een stapje achteruit te zetten..., of zeg gewoon dat je niet graag hebt dat de begeleider je zo vaak op die manier aanraakt. Je kan dit ook bespreken met je medesporters, je ouders, een aanspreekpersoon of leidinggevende binnen de sportorganisatie.

15 TOT 17 JAAR

Een sportbegeleider zit vaak voor het slapengaan op de kamer van de meisjes.

©Sensoa

Tijdens een sportkamp gaat de leukste sportbegeleider elke avond net voor het licht uitgaat nog even binnen in de meisjeslaapkamer (15 tot 17 jaar). Hij kan leuk vertellen en sommige meisjes krijgen er maar niet genoeg van. Naar het einde van de week komt de sportbegeleider telkens een beetje vroeger op de slaapkamer en blijft hij ook wat langer rondhangen. Enkele meisjes storen zich daaraan en klagen dat ze geen tijd genoeg hebben om zich om te kleden. Ze doen hun verhaal bij de kampleider.

SITUATIE
6

THEORIESTUKJE

11: De sportbegeleider in een lastig parket

TOESTEMMING

+ / -

VRIJWILLIGHEID

+ / -

GELIJKWAARDIGHEID

(-)

CONTEXT

-

ONTWIKKELING

-

ZELFRESPECT

+ / -

MEEWEEGFACTOREN

Signalen slachtoffer: vervelend / geen angst

Herhaling: Meermalig

Sommige meisjes geven (impliciet) **toestemming** dat de sportbegeleider op hun kamer komt. Ze doen dit **vrijwillig**. Andere meisjes willen dit duidelijk niet meer en melden dat bij de kampeider (meeweegefactoren: signalen). Zij willen de sportbegeleider niet (meer) op hun kamer (herhaling).

Een sportbegeleider moet op een kamp kunnen napraten met meisjes, maar niet op hun slaapkamer op het moment dat de meisjes privacy willen om zich om te kleden. De **context** is hier dus niet oké. Van een volwassen begeleider mag worden verondersteld dat hij de regels rond privacy kent (besef) en de meisjes dus de nodige tijd en ruimte geeft zich om te kleden zonder het bijzijn van een volwassene (**ontwikkeling**). Als sportbegeleider heb je een voorbeeldfunctie en moet je de grens bewaken door na te gaan of alle meisjes je aanwezigheid op prijs stellen en bovendien moet je hun privacy respecteren. Het is aan de sportbegeleider om erop toe te zien dat niemand een probleem heeft met zijn gedrag. Zoals uit deze situatie blijkt, zou het immers goed kunnen dat één of meer meisjes wel degelijk bezwaar maken, maar dit niet durven te zeggen omdat je als sportbegeleider geen **gelijkwaardige** positie hebt, ook al ben je de leukste trainer en is het leeftijdsverschil niet zo groot. Bovendien kan je hierdoor als sportbegeleider in een lastig parket komen (**zelfrespect**).

REACTIE

NAAR DE INITIATIEFNEMER/PLEGER

Naar de initiatiefnemer/pleger

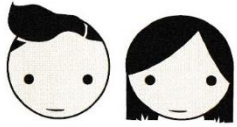
De kampeider/het bestuur doet er goed aan de sportbegeleider duidelijk te maken dat zijn aanwezigheid op de meisjeslaapkamer niet kan. Napraten kan, maar niet op hun kamer. De privacy en rust van elk meisje op de kamer moet worden gerespecteerd. Een ontspanningsruimte is hiervoor beter geschikt.

Let op! Op de slaapkamer komen kan leiden tot een klacht. Vermijd als sportbegeleider situaties waarbij je langer dan nodig of zonder getuigen op de slaapkamer komt, anders is een klacht moeilijk te weerleggen. Zorg als organisatie dus voor afspraken en omgangsregels en indien mogelijk voor een gemeenschappelijke ontspanningsruimte.

NAAR DE BETROKKENE(N)

Spoor de meisjes aan om ook zelf te reageren tegen de sportbegeleider. Hun recht op privacy is belangrijk en daar mogen ze voor opkomen.

15 TOT 17 JAAR

Een man met een verstandelijke beperking komt tijdens de sport-activiteit om de haverklap een knuffel geven aan de sportbegeleider.

©Sensoa

Tijdens de sportactiviteit komt een man uit plezier en enthousiasme de sportbegeleider herhaaldelijk knuffelen. De sportbegeleider vindt dit soms vervelend omdat het de uitleg en demonstraties bemoeilijkt, maar ook omdat dit vaak zeer lichamelijke knuffels zijn.

SITUATIE
11

THEORIESTUKJE

20: Personen met een beperking

TOESTEMMING

+/-

VRIJWILLIGHEID

+/-

GELIJKWAARDIGHEID

(-)

CONTEXT

+/-

ONTWIKKELING

+

ZELFRESPECT

+/-

MEEWEEGFACTOREN

Besef: Geen besef

DE VLAG

De sportbegeleider geeft geen **toestemming** voor de knuffel en vindt dit niet altijd even prettig. Het is voor de begeleider te lichamelijk en het bemoeilijkt de goede gang van de sportactiviteit. Hij komt niet **vrijwillig** terecht in de knuffel, maar wordt hier ook niet toe gedwongen. De knuffelaar is een volwassen man qua leeftijd maar zijn mentale leeftijd is die van een jong kind. De begeleider is een volwassen persoon, er is dus geen **gelijkwaardigheid**. Aangezien het initiatief van de sporter zelf komt en het om een lichamelijk contact gaat, telt dit criterium minder mee naar de beoordeling van de vlag. Binnen de **sportcontext** past het om ook lichamelijk contact te hebben en plezier en enthousiasme te uiten via een knuffel, maar niet tijdens een instructie omdat dit de goede gang van zaken kan verstoren. Binnen de **ontwikkeling** van de sporter past dit. Het is voor hem heel gebruikelijk om impulsief blijdschap te uiten via fysiek contact. Het criterium **zelfrespect** is niet helemaal oké aangezien de begeleider en andere medesporters hem misschien zullen mijden omdat hij zoveel contact zoekt.

REACTIE

NAAR DE INITIATIEFNEMER/PLEGER

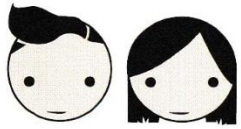
Het is niet de bedoeling om hier te straffen, aangezien dit een uiting van blijdschap, enthousiasme en plezier is. Anderzijds moet je als sportbegeleider toch niet teveel lichamelijkheid aanmoedigen en grenzen stellen.

Leg uit en **begrens** waarom een knuffel om de haverklap storend is en bied een **alternatief**. Zo kan je bijvoorbeeld afspreken dat een knuffel bij afscheid na het sporten kan, maar niet om de haverklap.

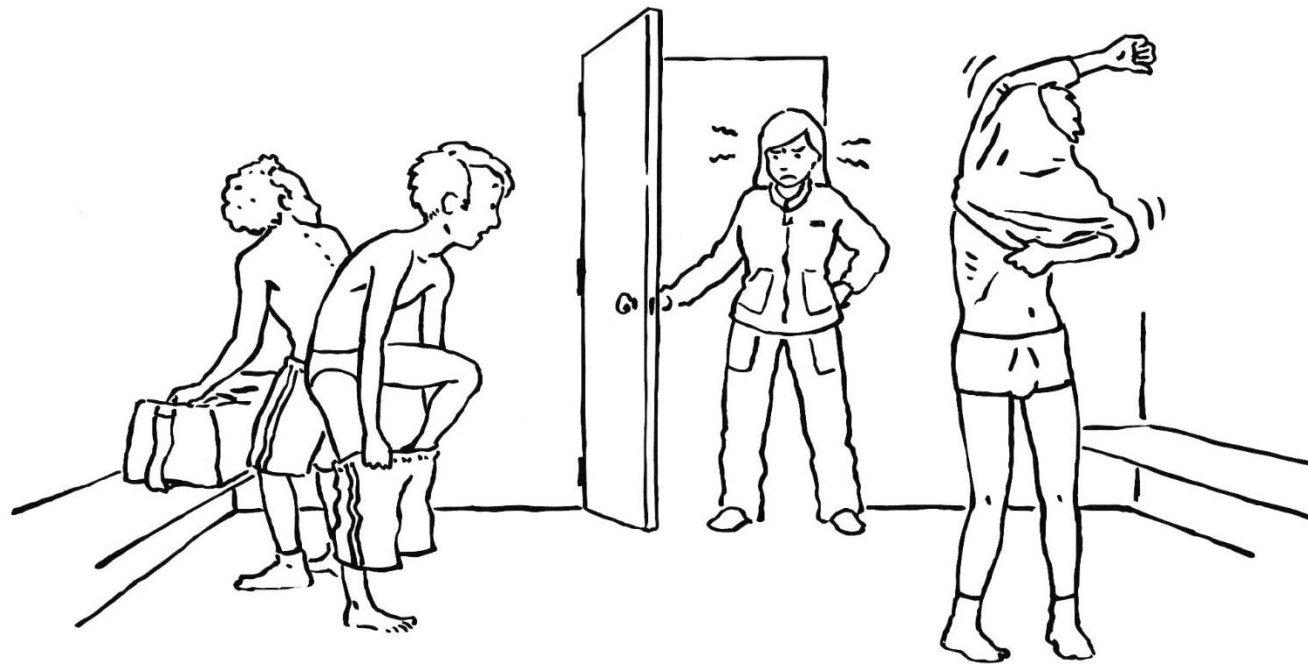
NAAR DE BETROKKENE

Personen met een mentale beperking voelen lichamelijke en seksuele grenzen minder goed aan. Ze zijn vaak aanhankelijk en knuffelen veel. Zo gaan ze soms onbewust over een grens. Als begeleider is het belangrijk om dan zelf een grens te stellen wanneer je dit als niet prettig of storend ervaart.

15 TOT 17 JAAR

Een sportbegeleidster komt zonder aankondiging de kleedkamer van de jongens binnen.

©Sensoa

De training voor de 16-jarigen begint om zes uur. Na een kwartier ontbreken er nog drie jongens. De sportbegeleidster stapt geïrriteerd en zonder kloppen de kleedkamer binnen.

**SITUATIE
14**

THEORiestukje

11: De sportbegeleider in een lastig parket

17: Tendens tot preutsheid bij kinderen en jongeren rond omkleden, naaktheid en privacy

TOESTEMMING

—

VRIJWILLIGHEID

+ / —

GELIJKWAARDIGHEID

—

CONTEXT

—

ONTWIKKELING

—

ZELFRESPECT

+ / —

MEEWEEGFACTOREN

Besef: Ze is volwassen en heeft een verantwoordelijke positie als trainster, dus ze moet beseffen wat ze doet.

Voor de jongeren is dit licht grensoverschrijdend. Ze gaven geen **toestemming** om binnen te komen. Ze komen niet **vrijwillig** in de situatie terecht. Maar ze worden niet gedwongen om zich voor de trainster uit te kleden. Bovendien betreft het een relatie tussen sportbegeleidster en sporters (**gelijkwaardigheid**). In een kleedkamer hoor je de nodige privacy te hebben en een volwassen sportbegeleider wordt verondersteld dit te weten (**ontwikkeling**). Het is dus strijdig met het criterium **context** om in die ruimte zonder kloppen binnen te komen als sportbegeleidster (of bestuurslid...). De begeleidster brengt zichzelf mogelijk in een lastig parket, zeker als dit herhaaldelijk gebeurt (**zelfrespect**).

Anderzijds moet de sportbegeleidster wel de kleedkamer binnen kunnen komen om een boodschap over te brengen. De sporters mogen dus geen misbruik maken van hun recht op privacy. Het is aan te raden hier binnen de club afspraken over te maken en daarover te communiceren. Er blijven verschillende mogelijkheden om een kleedkamer binnen te gaan. Zo kun je kloppen en vijf seconden wachten voor je als sportbegeleidster binnengaat, zodat naakte jongeren die dat willen een handdoek kunnen omslaan. Er is geen reden om dat soort elementaire beleefdheid niet voor minderjarigen op te brengen.

Let op! Hoewel het in de praktijk vaak anders zal worden ervaren, maakt het niet uit of de begeleider en de sporters al dan niet van hetzelfde geslacht zijn. Ook de seksuele geaardheid van de begeleider speelt geen rol. Het gaat om respect voor privacy en dat hoort zowel een mannelijke als vrouwelijke sportbegeleider altijd te betonen, ongeacht het geslacht van zijn of haar sporters.

REACTIE

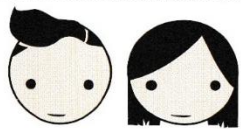
NAAR DE INITIATIEFNEMER/PLEGER

Het is logisch dat de sportbegeleidster laatkomers aanspoort om zich te haasten, maar dat moet ze anders aanpakken. Als bestuurslid/medebegeleider kan je de begeleidster aanspreken op de manier waarop ze de kleedkamer binnenkomt, niet op het 'waarom'. Geef enkele alternatieven. Zo kan de sportbegeleidster eerst kloppen, laten weten dat ze binnenkomt en na vijf seconden de deur openen. Of kan ze de deur op een kier openen, en kan de boodschap zonder binnenkomen overbrengen. Een andere mogelijkheid is om een van de sporters naar de kleedkamers te sturen om de laatkomers aan te sporen. Misschien wordt het meer geapprecieerd wanneer dit van een ploeggenoot komt dan van een sportbegeleider. Leg uit dat ook jongeren recht op privacy hebben. Het is bijgevolg van belang dat dit gerespecteerd wordt. Uiteraard is het niet de bedoeling dat de jongeren daar misbruik van maken. Maak indien nodig extra afspraken.

NAAR DE BETROKKENE(N)

Als sporter kan je de begeleider duidelijk maken dat je graag meer privacy wil tijdens het omkleden (weerbaarheid stimuleren en grenzen durven aangeven).

15 TOT 17 JAAR

Een sportbegeleider stuurt een flirterig sms'je naar een sportster om samen mee naar de film te gaan.

©Sensoa

Een sportbegeleider (20 jaar) en een sportster (17 jaar) sturen al geruime tijd persoonlijke berichten naar elkaar. Op een dag na de training stuurt hij haar een flirterig sms'je om haar mee naar de bioscoop te vragen.

SITUATIE
16

THEORiestukje

2: Risicofactoren specifiek voor sport
10: Grooming
11: De sportbegeleider in een lastig parket
16: Leeftijdsverschillen en seksuele ontwikkeling

TOESTEMMING

+

VRIJWILLIGHEID

+/-

GELIJKWAARDIGHEID

+/-

CONTEXT

+

ONTWIKKELING

+/-

ZELFRESPECT

+

MEEWEEGFACTOREN

Signalen slachtoffer: is blij met de sms'jes

Herhaling: meermalig

Het meisje lijkt blij met het berichtje (**toestemming**). Ze communiceren ook al een tijdje via sms met elkaar. Het feit dat ze berichten terugstuurt, wijst erop dat ze ook (persoonlijk) contact terug zoekt. **Vrijwilligheid** kan in deze situatie moeilijker liggen, aangezien ze zich in een hiërarchische relatie bevindt met haar sportbegeleider. Het kan bijvoorbeeld dat ze zich gedwongen voelt om hierop in te gaan.

Een flirterig sms'je past in de **context** van de privésfeer. Buiten de sportorganisatie is er in principe gelijkwaardigheid tussen de sportster en de sportbegeleider. Het meisje heeft de leeftijd (16+) om een relatie aan te gaan met de man, maar binnen een clubcontext is een relatie tussen een (persoonlijke) sportbegeleider en een sporter niet evident. De combinatie van een liefdesrelatie met de ongelijkwaardigheid tussen sportbegeleider en sporter kan tot moeilijkheden binnen de trainingsgroep leiden. De verstrengeling van sportieve en relationele kwesties kan nadelig zijn voor de sportster, bijvoorbeeld als ze de relatie wil verbreken. Dan kan er sprake zijn van een zekere machtspositie als sportbegeleider en dit zorgt voor **ongelijkwaardigheid**.

De sportbegeleider moet weten dat hij een bepaalde functie heeft en dat het daar niet bij past om te flirten met zijn sportsters (**ontwikkeling**).

Als het meisje jonger is of de sportbegeleider ouder, verandert de situatie. Dan kan ze een rode vlag krijgen. Vaak ben je als sportorganisatie niet op de hoogte van wat er zich in de privésfeer tussen een sportbegeleider en de sporter afspeelt. Hier is dus een belangrijke rol voor de ouders weggelegd. Wees waakzaam voor 'grooming'.

REACTIE

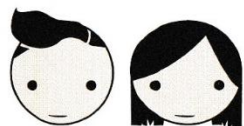
NAAR DE INITIATIEFNEMER/PLEGER

Het is belangrijk om de relatie tussen een sporter en begeleider zuiver te houden. Als er toch een relatie ontstaat, vertelt de sportbegeleider dit best aan de organisatie, zodat er afspraken kunnen worden gemaakt. Als er een liefdesrelatie ontstaat, is het verstandig als bestuur om één van beiden over te plaatsen naar een andere trainingsgroep. Zo blijven zowel de relatie als de sportieve verhoudingen binnen de groep zuiver voor iedereen.

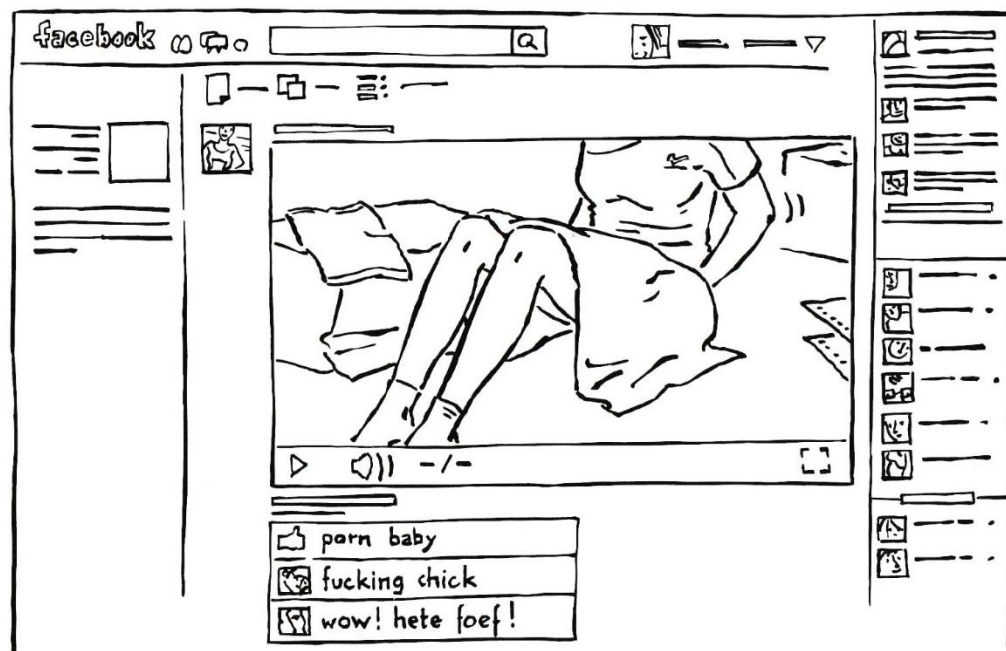
NAAR DE BETROKKENE

Je moet als jongere op elke moment de relatie kunnen en durven afbouwen of stopzetten zonder dat dit sportieve gevolgen heeft. Dit is niet altijd eenvoudig. Voor hulp en advies kan je terecht bij de aanspreekpersoon integriteit (API) of de vertrouwenscontactpersoon (VCP).

15 TOT 17 JAAR

Er verschijnt een filmpje op Facebook waarin een meisje zich aan de rand van een atletiekpiste aan het omkleden is.

©Sensoa

Op Facebook verschijnt een filmpje waarop een 17-jarige atlete zich tussen enkele nummers van de zevenkamp door langs de kant omkleedt. Er wordt ingezoomd op haar borsten en, op het moment dat ze van broekje wisselt, op haar kruis, hoewel ze zich probeert te bedekken met een handdoek. De maker van het filmpje blijkt een 16-jarige sporter van dezelfde club te zijn.

SITUATIE
26

THEORIESTUKJE

13: Sociale media en seksueel grensoverschrijdend gedrag

TOESTEMMING

--

VRIJWILLIGHEID

-

GELIJKWAARDIGHEID

-

CONTEXT

-

ONTWIKKELING

+

ZELFRESPECT

-

MEEWEEGFACTOREN

Mate van intimiteit: geen aanraking maar wel ingrijpend door online verspreiding

In sommige sport- en wedstrijdsituaties kleden sporters zich snel om langs de zijlijn. In dit geval doet de sportster dit subtiel langs de kant en bedekt ze zich ook met een handdoek. Het (subtiel en discreet) omkleden in een sportsituatie is dus aangepast aan de **context**. Het kan gepast zijn om sporters te filmen tijdens hun sportprestaties, maar zeker niet tijdens het omkleden. De context waarin gefilmd wordt is dus niet oké. Het past binnen de ontwikkeling van de 16-jarige sporter om sterke interesse te hebben in meisjes (**ontwikkeling**). Het is niet gepast om hen ongevraagd te filmen en zeker niet om dit op het internet te plaatsen. De sportster heeft hiervoor duidelijk geen **toestemming** gegeven. Er is geen sprake van **vrijwilligheid**. Zo'n filmpje kan aanleiding geven tot pesten of afpersing. De sociale media hebben een grote impact en zulke filmpjes kunnen snel en ver verspreid raken en zo een eigen leven gaan leiden. De jongen die dit gefilmd heeft, heeft zo macht over het meisje. En het meisje heeft weinig verweer tegen het grote publiek dat anoniem dit filmpje kan bekijken en becommentariëren (**gelijkwaardigheid**). De 16-jarige filmer toont helemaal geen **zelfrespect** en zal de gevolgen hiervan dragen.

REACTIE

NAAR DE INITIATIEFNEMER/PLEGER

Als bestuur neem je het best meteen je verantwoordelijkheid en ga je met het incident aan de slag. Neem de situatie serieus. Als blijkt dat hij de gevolgen van zijn actie onvoldoende overziet, maak hem dan **bewust** van de impact die sociale media hebben en de mogelijke schade die dat kan meebrengen, **leg uit** hoe moeilijk het is om filmpjes weg te halen van het internet en maak duidelijk dat een zware straf volgt als dit nog eens gebeurt. Zorg ervoor dat hij er alles aan doet om het filmpje van het internet te halen en dat hij zijn **excuses** aanbiedt. Breng ook de ouders op de hoogte. Verbied het gedrag, maak afspraken voor de toekomst, en maak duidelijk wat de gevolgen zijn als hij die niet naleeft. Tracht te werken aan herstel tussen beide partijen.

Bekijk tot slot met de jongen op welke manier zijn ouders zullen worden ingelicht.

NAAR DE BETROKKENE

Ga na hoe het meisje hiermee omgaat, **ondersteun** haar waar nodig. Meld aan het meisje en haar ouders dat het probleem aangepakt wordt in de sportorganisatie en leg uit welke stappen de club neemt ten opzichte van de filmer. In situaties die te maken hebben met internet en digitale media kunnen Child Focus (België) of helpwanted.nl (Nederland) een ondersteunende rol bieden voor de betrokkene en de club. Houd zoveel mogelijk rekening met welke stappen het meisje wenst te nemen en wees zo transparant mogelijk. Vraag haar of het oké is dat haar ouders zullen worden ingelicht.

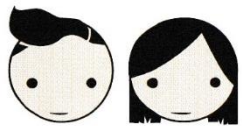
NAAR DE OUDERS VAN HET MEISJE

Informeer de ouders over het incident en over de acties die de club ondernomen heeft en nog verder zal ondernemen. Verwijs de ouders indien nodig door naar hulpverlening (Child Focus of helpwanted.nl).

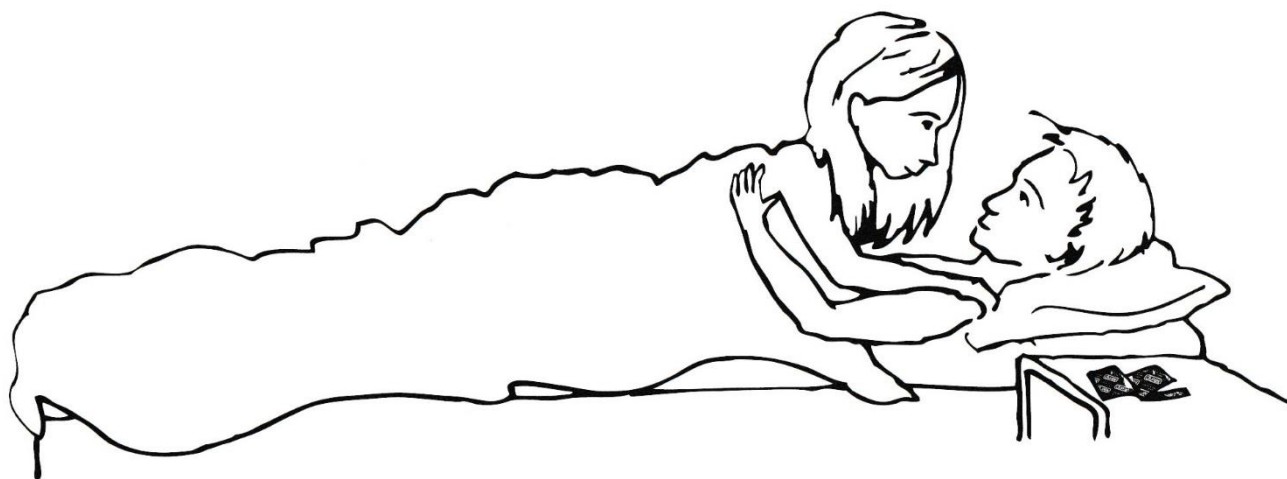
NAAR DE OUDERS VAN DE JONGEN

Leg aan de ouders uit wat er gebeurd is en welke maatregelen er zullen volgen. Raad hen aan verder te werken rond bewustwording en de impact die dergelijk gedrag op het meisje kan hebben.

15 TOT 17 JAAR

Een koppel heeft seks op een sportkamp.

©Sensoa en Garant - uitgevers

Twee sporters van 16 en 17 jaar hebben een relatie. Op een sportkamp hebben ze seks. Een begeleider komt dit te weten als ze per ongeluk de kamer binnenkomt.

SITUATIE
28

THEORiestukje

18: Seks en het wettelijk kader

TOESTEMMING

+

VRIJWILLIGHEID

+

GELIJKWAARDIGHEID

+

CONTEXT

-

ONTWIKKELING

+

ZELFRESPECT

+

MEEWEEGFACTOREN

Intimiteit: Seksueel contact

Signalen: Geen angst

Er is een duidelijke wederzijdse **toestemming**. Zowel de jongen als het meisje glimlachen en beleven er plezier aan. Beide partijen beleven hun seksueel gedrag **vrijwillig**, er is geen sprake van dwang. Beide partners zijn **gelijkwaardig** want het zijn allebei sporters van dezelfde leeftijd. Het gedrag is aangepast aan de leeftijd en **ontwikkeling**: de helft van de jongeren heeft immers voor het 18de levensjaar seks gehad. Zowel de jongen als het meisje hebben de seksuele meerderjarigheid van 16 jaar bereikt. Het condoomgebruik wijst op het belang dat deze jongeren hechten aan veilig vrijen. De beide jongeren zullen achteraf geen schade ondervinden (**zelfrespect**).

Het is echter niet gepast om op een sportkamp te vrijen. Daarvoor is er meestal niet voldoende privacy (**context**). Je kan als sportorganisatie de regel hanteren dat een sportclub, -accommodatie of -kamp geen geschikte locatie is om te vrijen. Maak hierover heldere afspraken en zorg dat iedereen daarvan op de hoogte is. Het is echter niet de taak van een sportorganisatie om dit 'incident' te melden aan de ouders. Wel moet er bij de jongeren op aangedrongen worden dat ze de geldende regels respecteren.

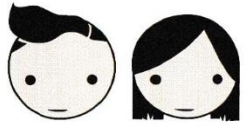
REACTIE

NAAR DE INITIATIEFNE-
MERS/PLEGERS

Het is belangrijk dat je hier niet het gedrag op zich verbiedt, maar de jongeren erop wijst dat de context ongepast is. **Benoem** het gedrag en **begrens** het. **Leg** uit dat seks hebben best oké is maar dat de **context** van een sportkamp onvoldoende privacy biedt.

Let op! Belangrijk is om hierover op voorhand goede afspraken te maken zodat jongeren weten wat wel en niet toegelaten is op een sportkamp. Ook rond ander lichamelijk en seksueel gedrag kan je het best duidelijke **afspraken** maken binnen de sportorganisatie (club, sportkamp, sportstage, sportaccommodatie...).

15 TOT 17 JAAR

Een groep jongens vliegt elkaar in de armen na een doelpunt.

©Sensoa

Een voetballer (16 jaar) scoort een prachtig doelpunt, waarna zijn ploegmaat hem in de armen vliegt. De hele ploeg viert dit mee op een uitbundige, lichamelijke manier (knuffel, op de grond gooien...). Iemand uit het publiek roept "homo's!" naar hen.

**SITUATIE
30**

THEORIESTUKJE

7: Aanrakingen in de sport

TOESTEMMING

+

VRIJWILLIGHEID

+

GELIJKWAARDIGHEID

+

CONTEXT

+

ONTWIKKELING

+

ZELFRESPECT

+

MEEWEEGFACTOREN

/

DE VLAG

De jongens lopen zelf naar elkaar toe en kiezen ervoor om mee te doen aan de groepsknuffel. Hier is dus sprake van **toestemming** en **vrijwilligheid**. Als iemand zich er niet goed bij voelt, kan hij ervoor kiezen om niet mee te doen. Aangezien het om ploeggenoten gaat van dezelfde leeftijdscategorie is er sprake van **gelijkwaardigheid**. In de sport, zeker na mooi doelpunt, is het gebruikelijk dat men dit viert met een groepsknuffel (**context**), ongeacht de leeftijd (**ontwikkeling**). Ook aan het criterium **zelfrespect** wordt hier voldaan: deze rituelen zijn goed voor het groepsgevoel en versterkt de jongens in hun waarde.

Toch roept dit soort taferelen soms reacties op van toeschouwers. Kreten als "homo's!" of "vuile flikkers" behoren jammer genoeg tot de realiteit aan zijlijn. Het is belangrijk de spelers duidelijk te maken dat ze deze opmerkingen niet ter harte moeten nemen. Als sportorganisatie moet je stappen ondernemen om dat soort opmerkingen te ontmoedigen.

REACTIE

NAAR DE INITIATIEFNEMERS/PLEGERS

Aangezien het een groene vlag is, hoef je niet te reageren op de sporters. Het gedrag van de jongeren hoort bij de teamgeest van de sport. Als een toeschouwer hierover onheuse opmerkingen maakt en je vreest dat sommige spelers daar last van hebben, stel hen dan gerust en leg uit dat niet zij maar de toeschouwers hier het probleem zijn. De supporter gaat in de fout met dergelijke homofobe of discriminerende opmerkingen.